

Kronika Města Turnova za rok 1994

Kdybychom měli množství událostí, jež byly vyjádřením bohatého života města T u r n o v a a jeho občanů v r. 1994, převést na několik rozhodujících a nejvýznamnějších aktivit, pak bychom z velké pravděpodobnosti zvýraznili tyto stěžejní akce či činnosti :

V ě d e c k á k o n f e r e n c e na počest celoživotního díla přední osobnosti české předválečné historiografie a kultury vůbec, místního rodáka, univerzitního profesora Dr. Josefa P e k a ř e. Ta se uskutečnila ve dnech 7. - 9.

dubna 1994 v Lázních Sedmihorkách a v turnovském muzeu. V průběhu této události došlo též k znovuodhalení Pekařovy sochy na původním místě v Turnově ve Skálově ulici. /Na vysokou úroveň pekařovské konference pak v září navázala další podobná a stejně významná kulturní událost : vědecká konference o barokní hudbě 17. a 18. století v našem kraji, kterou doprovodila pozoruhodná výstava nazvaná adresně "Václav H o l a n - Rovenský a barokní kultura v Pojizeří". /

Ukončení sanačních prací /únor1994/ v celém komplexu V e s e c k a a definitivní založení průmyslové zóny města v tomto prostoru. (Finanční prostředky zajištěny z Fondu na řešení škod po sovětské armádě.)

Zahájení transformace turnovské nemocnice a její zamýšlené převedení do správy města. Postupující privatizační proces ve zdravotnictví v Turnově a jeho problémy.

Přestavba "nových" /spodních/ kasáren na moderně koncipovanou základní školu. (Rovněž z finančních prostředků na rekonstrukci vojenských objektů zdevastovaných armádou býv. SSSR.)

110. výročí existence unikátní Střední umělecko-průmyslové školy /šperkařské/ - druhé školy tohoto zaměření v Evropě.

Pokračující transformace řady výrobních subjektů a jejich odstátňování (viz: např. DIAS Turnov, který se stal společností s ručením omezeným a později rovněž Sklostroj, st. p. , který se změnil ve Sklářské strojírny, spol. s. r. o. - a to v období přetrvávajícího útlumu sklářské produkce).

Trvale vzrůstající význam a odborná úroveň Muzea Českého ráje - a to nejen v prospěch města Turnova, nýbrž i pro celou tradiční oblast (muzeum má ve své kategorii oprávněně statut okresní instituce). - Podobně stále stoupá kvalita činnosti a širě poskytovaných služeb Městské knihovny A. Marka, jež má všechny předpoklady stát se regionální veličinou první velikosti.

Inspirativní sociální politika města, zejména pokud se týká domovů s pečovatelskou službou, domovů důchodců a dětských stacionářů.

Účast města Turnova ve Sdružení měst a obcí Český ráj a jeho prostřednictvím rovněž ve spol. s. r. o. Koridor /instituce zřízené ke komerčnímu využití turistiky atraktivních oblastí Českého ráje a Podkrkonoší/. Význam Nadace "Rozvoj Českého ráje" (jako účelový fond zmíněného sdružení) a Fondu Českého ráje (jako Nadace při CHKO Český ráj - Turnov).

Stoupající zájem několika soukromých firem zvláště o aktivní cestovní ruch na Turnovsku a v Českém ráji - příslib lepší budoucnosti ve sféře efektivního rozvoje zdejšího regionu (i samotného Turnova !) výstavbou moderního průmyslu cestovního ruchu a turismu.

První důraznější krůčky na poli koncepční osvětové práce v regionu: zahájení pravidelné emise obnoveného (a kdysi slavného a odborně vyspělého) vlastivědného sborníku "Od Ještěda k

Troskám".

Výrazné oživení v činnosti několika místních spolků a počátek blýskání se na lepší časy i na půdě ochotnického divadla. Rok od vzniku "Turnovského orchestr. sdružení"

Postupná obnova nejlepších tradic sportovní slávy Turnova zejména ve fotbale a turnovské atletice. (SK Turnov-Český ráj ve 2. lize, přes potíže se snažil v celostátní soutěži udržet. Mužské družstvo turnovských atletů postoupilo do 1. celostátní atletické ligy a hodlá se v ní udržet.)

Celostátní k o m u n á l n í v o l b y ve dnech

18. a 19. listopadu 1994, z kterých také v Turnově vzešly nové zatupitelské orgány města.

x x x x x x x x

TURNOV byl i v r. 1994 nadále největším městem /obcí/ dosavadního semilského okresu. Přetrvává tedy stále podceňování jeho významu v tomto regionu a i nadále /jako za vlády tuhého, dohlížetelského centralizmu vlády předlistopadové totality) vítězí státně správní hlediska nad faktickou občanskou samosprávou v přirozené spádových územních celcích. Je pochopitelné, že s takovým přístupem k věci se velké množství turnovských občanů (včetně městského kronikáře, který se k tomu "přiznává" zcela dobrovolně!) v žádném případě nemůže smířit.

V Turnově žilo - podle údajů uzavřených k 31. 12. 1994 - 14. 534 obyvatel. Z toho bylo mužů 6. 951, žen pak výrazně více - tedy 7. 583, přitom podrobnější pohled a roztřídění podle "ročníků" veškeré turnovské populace dává optimistický obraz. Postačí uvést alespoň toto :

M l á d e ž (populace do 18 let života) čítala k témuž datu 3. 281 jedinců (ročníky 1975-1994 pak souhrnně 3. 758 lidí), populace do 40. roku života představovala více než 53 % z celkového počtu obyvatelstva. Tento obraz není nezajímavý při srovnávání s celostátními průměry a pohledy a nesevědí o pesimistických představách, podle kterých Turnov směřuje ke komunitám výrazně důchodcovským. Je ovšem také pravda, že struktura turnovského obyvatelstva "po ročnicích" od roku 1977 (kdy "přirůstek" byl nejvyšší - tj. 242 občanů) zaznamenávala spíše mírně klesající tendenci s tím, že znovu vyšší průměr se dosáhl v letech 1990 a 1991 - přes 200 jedinců. Zatím ovšem nejnižší stav představuje právě ročník 1994 - pouhých 133 nových občanů. Zřejmě se tu projevuje radikální změna hodnot ve společnosti i přístupu občanů k nim, inspirovaných celou sérií nových, teprve v tomto období realizovaných či životy lidí ovlivňujících opatření podmínkami existence tzv. tržního prostředí.

Porovnáme-li hospodářskou aktivitu v našem městě za rok 1994 s léty předcházejícími - můžeme dosvědčit, že se trvale nacházíme v etapě vzestupu a že společenský produkt i v Turnově roste. A děje se tak i při existenci 10% inflace a mírně stoupajících cen potravin. Prokazují to čísla Finačního úřadu v Turnově a rovněž údaje Živnostenského referátu na městském úřadě. Z uvedených údajů lze vydedukovat soustavný nárůst podnikatelských aktivit - zvláště proti roku 1993 a letům minulým. Struktura poskytovaných služeb i činností se také průběžně mění, přitom však dochází ke změnám vesměs uvnitř oborů, nikoliv v radikálním přetváření samotného charakteru města - jakožto centra lehkého průmyslu, obchodu a služeb. Tento stav ilustroval život v Turnově už např. v období První republiky. Tehdy však - vlivem zaběhaných pravidel demokratické společnosti a zvláště propracovaných a klasickým vývojem soukromokapitalistické struktury ověřených ekonomických i finančních nástrojů - to bylo možno akceptovat jako velkou přednost města /nejmě, bereme-li v úvahu jeho rozvinutou strukturu kamenářských podniků a výrobců bižuterních perlí apod. /. V současné etapě novodobého budování tržní ekonomiky /po dlouhém přeryvu 50 let/ je tento stav turnovské ekonomiky - i ve vztahu k jisté stagnaci sklářské výroby - nevýhodou.

Nárůst soukromých podnikatelských subjektů v absolutním počtu je však evidentní. Jejich formální skladba je asi tato :

V roce 1993 se v Turnově evidovalo 190 společností s ručením omezeným (s. r. o.), ale v roce 1994 jich už bylo 213. Nezměnil se sice počet veřejných obchodních společností (je jich nadále 11), ale

stoupl počet akciových společností (a. s.) z devíti na šestnáct. Naopak -zřejmě jen zdánlivě- poklesl součet podnikajících fyzických osob. V roce 1993 jich bylo registrováno 4. 523, zatímco o rok později už jen 2. 918. Tento úbytek byl údajně způsoben také přesunem do sféry volných živností, kterých je v Turnově ke konci r. 1994 nově registrováno 2. 281.

V oblasti finančních služeb teprve počátkem roku 1995 dojde k mírnému zvýšení bankovních institucí - a to expozituru Pragobanky, která má mít sídlo v dokončovaném objektu České pojišťovny na Havlíčkově náměstí /společně s ní tam má rovněž přejít Finanční úřad, který dosud sídlí v budově někdejšího Berního úřadu na Trávnících/. Prozatím se v Turnově etablovaly finanční služby těchto subjektů :České spořitelny, a. s. ,(která byla za První republiky peněžním ústavem města), Komerční banky, a. s. , jejíž expozitura doposud sídlí v Hluboké ulici proti prodejně obuvi firmy Baťa (a jež má být povýšena a pobočka a hodlá se rovněž počátkem roku 1995 přestěhovat do rekonstruované budovy u malého mostu), dále jednatelství Agrobanky, a. s. ,(na náměstí v budově čp. 2) a expozitura Investiční a poštovní banky, a. s. , sídlící v přízemí její zásluhou opravené radnice. Domníváme se, že je škoda nepodařilo-li se již před delším časem nalézt vhodný objekt uprostřed města rovněž pro velmi prestižní a z hlediska zahraniční klientely a mezinárodních zkušeností erudovaný finanční ústav - Československou obchodní banku, a. s. , která měla evidentní zájem se rovněž v Turnově zavést.

Pokud jde o statisticko-evidenční údaje, jež má běžně poskytovat Finanční úřad, ve vztahu k celé místní ekonomické sféře, k naší nelibosti chybí trvalé odvětvové členění. Tyto údaje je možno získat pouze v oblasti volných živností. Podle nich v r. 1994 podnikalo v našem městě /jako registrované volné živnosti/ 1986 fyzických osob, 295 právnických osob a 21 cizinců. To dohromady reprezentuje přírůstek o 618 podnikajících subjektů (v porovnání s r. 1993). Vyjádříme-li pozici Turnova v kategorii udělených tzv. volných živností v rozsahu celého semilského okresu, pak naše město tu reprezentuje podíl daný 31. 66 %.

Podíváme-li se na podnikatele vlastníci volnou koncesi odvětvovým hledáčkem, pak získáme tento obraz : 1069 subjektů se věnuje obchodování, 236 provádělo zprostředkovávání obchodu, 127 podnikatelsky poskytuje ubytovací služby, účetnické služby nabízelo (včetně daňového i ekonomického poradenství) 70 subjektů.

Tradičním turnovským řemeslem bývalo a opět se stává broušení drahých kamenů. V tomto oboru je registrováno na 49 subjektů, v související výrobě zlatnické, stříbrnické a šperkařské pak dalších 7 živností. Dostí početná skupina podnikatelů se věnovala také textilní výrobě (70). Tyto údaje nutno považovat za rámcové, protože jde o evidenci registrovaných vlastníků živností (subjektů), nejde tedy o počty jejich zaměstnanců. Z toho lze usuzovat, že výsledná čísla by mohla být i značně vyšší.

Třeba klasická stavební výroba /produkce/ celostátně zaznamenala v minulých dvou letech stagnaci, někdy i mírný pokles, v Turnově naopak v r. 1994 docházelo k širšímu uplatnění těchto aktivit. Postačí si všimnout výrazné změny kupř. v centru města, zejména v Hluboké ulici, kde prakticky každý dům byl vkusně opraven či rekonstruován. Taktéž jsou tyto aktivity patrné v Palackého ulici (již vzpomínaná nová budova Komerční banky u malého mostu, dlouhodobá a též nákladná přestavba obchodního domu firmy Kousal poblíž objektu Modré hvězdy a ulice Pod Skalicí, rohový dům kdysi patřící rodině Bonhardových poblíž železničního viaduktu - nyní firma Dartex a konečně v neposlední řadě budova hotelu Korunní princ na rohu Hluboké ulice a náměstí Českého ráje, atd.).

Na oživení stavební aktivity ve městě se podílel významnou měrou sám městský úřad, který s využitím výrobních kapacit trutnovské firmy BAK (dříve st. p. Pozemní stavby) zajistil významnou rekonstrukci komplexu budov tzv. dolních kasáren - a to pro moderně řešený areál 3. základní školy. Hodnota této stavební akce, financovaná ze zdrojů Fondu na řešení škod po bývalé sovětské armádě, přesáhla 50 milionů korun. Realizace celé akce se mírně protáhla (původně se uvažovalo se zahájením již počátkem školního roku 1994/95), takže ke slavnostnímu otevření školy dojde až v průběhu ledna 1995.

Středem zájmu turnovské veřejnosti se staly rovněž rekonstrukční práce na bývalém objektu františkánského kláštera na centrálním náměstí v Turnově (budova přiléhá ke kostelu sv. Františka z

Assisi). Zmíněný historicky cenný dům odkoupila Česká pošta /oblastní závod - ředitelství v Pardubicích/ za pro ni přijatelnou cenu asi 2 mil. korun. Prodávající stranou byl františkánský řád, který o objekt pro nedostatek svých řádových členů v celém státě ztratil zájem. Hlavní turnovský poštovní úřad, dosud umístěný v přízemí budovy České spořitelny, musel z důvodu razantní výpovědi v průběhu turistické sezony opustit tyto prostory a na přechodnou dobu asi jednoho a půl roku se v krátké době přestěhovat do stísněných a z pohledu potřeb města turnovské velikosti i významu jistě nevhodných prostor v zadním traktu budovy čp. 82 ve Skálově ulici.

Oživená stavební činnost v Turnově však také pomohla příznivě řešit svízelnou situaci, která v Turnově II (na sídlišti proti hlavní železniční stanici) vznikla poměrně náhlým zrušením prodeje potravin ve velké samoobsluze proti někdejšímu Wachtlovu hotelu. Nový vlastník zmíněného objektu (získal jej v aukčních prodejkách a zlomu let 1990 a 1991) ihned po vypršení zákonné lhůty zrušil prodej potravin a nahradil jej velkoprodejnou koberců. Velké sídliště a celý nádražní prostor tak přišel o výhodné nákupní středisko potravin. - Tuto nepříznivou situaci pomohli ve prospěch veřejnosti řešit sami restituenti objektů bývalého Michalova mlýna u nádraží /v těsném sousedství budovy býv. Wachtlova hotelu, nyní v přízemí prodejna podniku Milko-Liberec/.

V prostoru první /přízemní/ budovy si zřídil majitel prodejny nábytku "Rubín" pan Krajník novou moderní prodejní síň /kdysi zde býval krásný sál a pořádaly se v něm velkolepé bály a různé kulturní akce/. V další několikapodlažní budově (původně centrální objekt Michalova mlýna) si pak pronajala celé přízemí i se sklady do dvora firma P. Adámek a spol. s. r. o. , a vybuodovala zde prostornou potravinářskou prodejnu či nákupní středisko. (Otevření této velkoprodejny se okamžitě projevilo - konkurenčním tlakem - i na příznivý pohyb cen řady potravinářských výrobků v tomto turnovském obvodu.)

Když jsme již vzpomenuli konkrétního řešení svízelné situace v nabídce potravinářského zboží v obvodu turnovského centrálního železničního nádraží, bude zřejmě užitečné i zajímavé provést malý exkurs do vývoje prodejních cen - zvláště základních potravin, oblečení, obuvi a spotřebního zboží v Turnově v průběhu r. 1994.

Tak čtěmež ! Např. jeden kg chleba bylo ve sledovaném období možno pořídit za ceny v rozmezí od 10,60 Kč do 13,-Kč, čtvrtku másla od 18,- do 21,- Kč, 250 g rostlinného másla zn Alfa od 8,40 do 9,10 Kč, 10 vajec od 17,- do 24,-Kč, mléko v sáčku od 6,90 až do 8,20 Kč, mléko v krabici (litr) od 12,- do 15,- Kč. Nejvýše ve čtvrtém čtvrtletí vyšplhala cena brambor, když kilogram bylo možné sehnat za 22,- až 30,-Kč ! Rovněž vzrostly ceny kávy, když se i u nás projevila její neúroda v Brazílii.

Riflové kalhoty bylo možné pořídit u vietnamských trhovců, kteří prakticky ovládli stánkový prodej ve městě, již od tří set korun, zatímco u firmy Dobiáš v Hluboké ulici se jejich ceny pohybovaly spíše k tisíci korunám. Košili bylo možné koupit v rozmezí od 250,- do 800,- Kč za kus v módním butiku pí. Vrzalové nebo v obchodě p. Haleše. Obuv střední kvality /dámská i pánská/ se pohybovala v cenových relacích od 500,- do 1000, - 2000,- Kč za pár.

U spotřebního zboží se např. ceny ledniček pohybovaly v rozmezí od 6. 000,- do 18. 000,-Kč (u kombinovaných ledniček), barevný televizor bylo možno pořídit již za 7. 500,-Kč avšak většina nabízených typů i značek se prodávala za ceny kolem 10. 000,-Kč. Jistě zajímavá byla i cena vlastně jediného českého automobilu na domácím trhu :Škoda Favorit se prodával za 190 tisíc korun, v patřčné úpravě dokonce za 260 tisíc. Škoda Forman (kombi provedení) od 200 do 300 tisíc korun.

V úvodu tohoto ročního záznamu v turnovské pamětní knize se již objevily informace o ekonomické transformaci dvou místních (a předních) podniků : Padla zmínka o DIASU, spol. s. r. o. , a o bývalém státním podniku Sklostroj v Přepeřské ulici. Na doplnění a pro ucelený obraz je třeba ještě doplnit toto :

Průběh provatizace někdejšího st. podniku Sklostroj byl silně ovlivněn v průběhu roku 1993. Od

základního turnovského podniku se oddělil závod v Brně, takže z pobočných výrobních celků součástí podniku zůstal jen závod Znojmo-Přímětice. Plánované jednání se zahraničním partnerem, jež se předpokládalo v rámci privatizačního projektu (hodnocení upozorňovalo na nutnost získání zahraničního kapitálu) už v r. 1992, se nakonec ukázalo neúspěšným. Zmíněné jednání s vyhlédnutou americkou firmou Emhart ztroskotalo. Tento neúspěch výrazně ovlivnila celosvětová krize ve výrobě obalovaného skla. Proto se způsob privatizace změnil koncem r. 1992 na prodej předem určenému zájemci. Tím se nakonec stal subjekt zvaný Sklářské strojírny Turnov, spol. s r. o., který valnou část býv. st. podniku Sklostroj získal a stal se jeho vlastníkem (zbytek st. podniku Sklostroj zahrnoval provoz slévárny, dopravní oddělení a závod Znojmo a protože se od základního podniku počátkem listopadu 1994 oddělil i závod Znojmo a doprava, zůstává st. podnik Sklostroj pouze v rozsahu samotné slévárny). Vzpomínaný nový subjekt Sklářské strojírny, spol. s r. o., vznikl v září 1994. (V čele podniku mezi jinými zůstává dosavadní vedoucí /pověřený ministerstvem/ L. Bursa).

Dalším významným turnovským podnikem, který nemůže v kronikářských záznamech chybět, je nyní již akciová společnost Dioptra. K této zdánlivě formální změně došlo v rámci uzákonění nových pravidel pro organizaci podniků a výrobních společenstev. Tak byl původně státní podnik Dioptra

už k 1. červenci 1993 převeden na formu akciové společnosti a bylo rozhodnuto o jeho zařazení do druhé vlny kuponové privatizace. - Nosným výrobním programem tohoto podniku v Turnově je i nadále výroba dioptrických brýlových čoček - zejména sférických, tropických, bifokálních, s ochranným zbarvením a nebo s ochranou proti ultrafialovému záření, či čoček s antireflexní vrstvou. Podnik se dále zabývá výrobou celé řady lup, produkcí čoček určených pro světelné efekty a zakázkovou výrobou přesné optiky. V r. 1994 se tento výrobní program dále rozšířil o celou řadu halogenových svítidel, používaných k vybavení moderních pracovišť.

Předcházející sondu do ekonomiky Turnova se pokusíme nyní dokreslit detailnějším pohledem na městský rozpočet a jeho souvislosti.

Především - oblast příjmů se člení : na daň z příjmů právnických osob a pronájmů. Rozpočet byl stanoven ve výši 33 milionů 175 tisíc korun, skutečnost představovala 39 milionů 71 tisíc Kč. Ostatní daňové příjmy, tj. daň z příjmů /závislá činnost, daň z příjmů/ podnikání, daň z nemovitostí, správní poplatky, doplatky a přeplatky daní měly dosáhnout cifry 30 mil. 923 tis. Kč, avšak skutečnost činila 55 mil. 91 tis. Kč. V další části místní poplatky a jiné příjmy se předpokládalo získat 21 mil. 829 tis. Kč, skutečnost však byla nižší, totiž 16 mil. 713 tis. Kč. Další kapitolu představují dotace ze státního rozpočtu a dotace okresního úřadu : předpoklad činil 54 mil. 446 tis. Kč, avšak ve skutečnosti se získalo 56 mil. 831 tis. Kč. V kapitole Převody a sdružené prostředky rozpočet předpokládal zisk 20,033 tis. Kč, skutečnost však byla výrazně slabší - jen 4,700 tis. Kč. V položce "Úvěry a komunální obligace" plánoval na r. 1994 Turnov půjčku ve výši 9 mil. 852 tis. Kč, skutečná půjčka dosáhla 10 mil. Kč.

Celkový rozpočet příjmů předpokládal v r. 1994 částku ve výši 170,258 tis. Kč, ve skutečnosti se však dosáhlo zisku o 12,148 tis. Kč více - celkem tedy 182 mil. 406 tis. Kč. Na tomto úhrnu příjmů se především podílely příjmy z daní (celkem 104 mil. 269 tis. Kč - což představuje podíl 57,16 % !). Skutečné dotace získané městem v tomto roce představovaly podíl vyjádření 31. 16 %.

Výdaje jsou v rozpočtu zohledněny ve dvou skupinách : neinvestiční a investiční výdaje. neinvestičních výdajů představoval plán částku 119 mil. 796 tis. Kč, ve skutečnosti ale vzrostl na 128 mil. 564 tis. Kč. Do kapitoly neinvestičních výdajů jsou zahrnuty mzdové náklady, které vzrostly oproti rozpočtu o 1. mil. 784 tis. Kč. Dostí vysokou částku představují také úvěrové splátky - a to ve výši 15 mil. 900 tis. Kč proti předpokládaným devíti milionům. Celkové neinvestiční výdaje dosáhly cifry 140 mil. 322 tis. korun proti předpokládaným 136 mil. 402 tisícům korun. Souhrnné investiční výdaje byly rozpočtovány ve výši 32 mil. 612 tis. Kč, aby skutečnost nakonec byla 38 mil. 627 tis. korun.

Sečteme-li rozpočtové výdaje, dosáhl jejich úhrn 169 mil. 14 tisíc korun - skutečnost tedy byla za rok 1994 o 9 mil. 935 tis. Kč vyšší.

Porovnáme-li hospodaření v oblasti příjmů a výdajů za r. 1994, pak zjistíme, že hospodaření města Turnova bylo úspěšné a skončilo s mírným přebytkem. Ten činil 3,457. 000 Kč. Tento výsledek byl pravděpodobně východiskem i pro rozpočtový rok 1995, který - jak jsme byli informováni - byl sestavován už jako vyrovnaný rozpočet. To znamená, že rozpočet příjmů byl sestaven ve výši 142 mil. 582 tisíc korun a souhrn výdajů (které bylo možno předpokládat) je shodný. Očekávaná skutečnost rozpočtu na rok 1995 je o 70 mil. 971 tis korun vyšší než plán - a to jak v oblasti příjmů, tak i rovněž v položce výdajové. /U výdajových položek nutno počítat s nárůstem investičních akcí, především se bude jednat o prosazovanou akci výstavby areálu Technických služeb, dále rekonstrukci kotelen a stavba další budovy v rámci areálu penzionu v prostoru kasáren. /

V kapitole o ekonomice města Turnova by nikdy neměla chybět alespoň zmínka o aktivitách zejména řemeslných tvůrců šperkařských krás. Nemáme v této souvislosti na mysli vlastní lůno tohoto umění a řemeslného kumštu - tedy Střední uměleckoprůmyslovou školu ve Skálově ulici (zvanou šperkárnu)! Tentokrát nám už jde o vlastní produkci řady drobných výrobců polotovarů i jejich kombinací - a v první řadě např. zdejších brusičů drahých kamenů. Jen velmi málo se vůbec v Turnově a okolí ví, že v r. 1992 začalo pár vskutku iniciativních, podnikavých a především vzdělaných jednotlivců z této branže usilovat o obnovu h a k é h o s i c e c h u b r u s i č ů a r y t c ů d r a h ý c h k a m e n ů ! Přes mnohé těžkosti a protivenství (dané na jedné straně malou ctižádostivostí některých, ale i na druhé straně malichernou obavou z blízké konkurence a doslovného strachu ze souseda, který by mi - nedej bože - mohl uzmut ten či onen nápad!) se nakonec přece jen podařilo zmíněný cech ustavit a vybavit jej nejen vhodným statutem, ale i zvolenou radou. Mezi těmi, kteří tento turnovský kolektiv stmelují a posilují je např. iniciativní a navíc dobrá odbornice p. Jiřina Malinková z Durychova. Rok 1994 se do kroniky cechu zapsal už nekolika pozoruhodnými akcemi. Jednou z prvních byl společný zájezd na kamenářský veletrh "Inorgenta" do Mnichova (červenec) a v nastoupeném posilování vzájemných kontaktů chtějí členové občanského sdružení zvaného "Cech brusičů a rytců drahých kamenů v Turnově" pokračovat také v dalších letech. V tom směru mají v plánu v první části roku 1995 zavítat rovněž na kamenářskou bursu do Vídně (květen 1995). Jejich aktivita je příkladná, je velmi optimistickým vkladem do lepší budoucnosti turnovského kamenářství. A členové cechu rovněž - což je třeba podtrhnout - se snaží pomáhat "zviditelňovat" samotné město Turnov, jeho tradice i celé jeho okolí. (Začínají se též reálně zajímat o obnovený vlastivědný regionální sborník "Od Ještěda k Troskám" a uvažují o spoluúčasti na jeho sponzorské podpoře.)

x x x x x x x x

Bezesporu nejzávažnější, zejména ideově významnou kulturně-politickou akcí města Turnova a jeho nejbližšího okolí byla v r. 1994 velkolepě připravená a také organizačně zdárně proběhlá v ě d e c k á k o n f e r e n c e s názvem "Josdef Pekař a české dějiny 15. až 18. století". Jejím hlavním organizátorem byla Pekařova společnost Českého ráje (se sídlem v Turnově), když impulsy k její realizaci vyšly jak z jejích řad, tak ovšem z prostředí Spolku rodáků a přátel Turnova a v neposlední řadě rovněž od Nadace "Rozvoj Českého ráje", která má důležitou otázku oživování stěžejních tradic a intelektuálních hodnot Turnovska a celého kraje Českého ráje ve své náplni a programu. Šlo tedy o opravdu významnou akci celospolečenského rázu v prostoru centrálního Českého ráje a Turnova, o připomenutí tradičních hodnot vzájemné příbuznosti v rámci celého Středního i Horního Pojizeří, které se minulé více jak čtyřicetileté údobí komunistické totality snažilo zcela vyplnit. Jelikož konferenci doprovodila řada společenských a kulturních akcí v Turnově i v okolních obcích, zprávy o ní proběhly v řadě mediálních prostředků. Z těchto důvodů se tato "pekařovská konference" stala vlastně záležitostí celostátní. Centrální plakát, vydaný při této historické příležitosti nazýval celou akci : "Pocta Josefu Pekařovi".

Pod záštitou Městského úřadu v Turnově, Okresního úřadu v Semilech a Historického klubu v Praze ji spolu s Pekařovou společností Českého ráje pořádalo Okresní muzeum Českého ráje, spolek rodáků a Turnovské kulturní středisko. Vzpomínkové matiné se konalo již ve čtvrtek 7. dubna. Od půl osmé večer v Městském divadle Ant. Marka v průběhu slavnostního programu, připraveného a režitovaného hercem a zdejším rodákem Vojtěchem Ronem, vystoupili přední členové ochotnického spolku A. Marka, smyčcové soubory Základní umělecké školy pod vedením Mileny Zelené a Pavla Šilhána. Večer se setkal s mimořádnou občanskou vstřícností, zájmem a měl velký a naprosto kladný ohlas.

Pátek 8. dubna - první den konference - proběhlo

slavnostní zahájení v 10 hodin v galerii muzea a hlavním řečníkem na úvod byla přednostkyně okresního úřadu p. ing. Kodejšová. Poté se účastníci konference mezi nimiž byl i historik a politolog, bývalý premiér české vlády Dr. P. Pithart, spolu s turnovskými občany i hosty odebrali do Skálovy ulice, do míst mezi ubytovnou hotelové školy (kdysi Skálův sirotčinec) a 1. základní školou, aby zde v 11 hodin byl slavnostně znovuodhalen pomník prof. Dr. Josefu Pekařovi, jednomu z nejpřednějších českých historiků. (Autorem busty na žulovém podstavci byl významný český sochař, rytec a cizelér, profesor pražské Umělecko-porùmyslové školy, rodák z nedalékeho Volavce a absolvent turnovské šperkařské školy, Mistr Josef Drahoňovský.) Hlavním řečníkem této slavnosti byl znovu PhDr. Josef Hanzal a doprovodili jej starosta Turnova JUDr. Václav Šolc a jeho bratranec - předseda Spolku rodáků a přátel Turnova, MUDr. Jiří Šolc. V Kulturní části vystoupili s recitací a četbou herec Vojtěch Ron a se zpěvem Dětský pěvecký sbor při ZUŠ Turnov pod vedením p. L. Grundové.

Po odhalení pomníku se účastníci slavnosti třemi autokary vydali poklonit památce historikově do rodného Pekařova statku v Daliměřicích. Zde položili květiny k pamětní desce na čele původní hlavní budovy statku a znovu tu o Pekařově turnovanství a historikově nezměrné lásce k Českému ráji pohovořil Dr. J. Hanzal. (Pekařova busta s pamětní deskou byla v těchto místech odhalena již dříve, přitom původně byla instalována zde ve statku již 18. června 1939 zásluhou daliměřických občanů a rodáků, zejména z iniciativy Jaroslava Salmona a především Pekařova přítele a rovněž historika Dr. Josefa Hobzka. Autorem tohoto bronzového historikova portrétu byl vynikající Myslbekův žák, přední český sochař Karel Dvořák /1893-1950/.)

Hosté si pak po menším občerstvení prohlédli interiér statku, k němuž profesora Pekaře poutala úcta k rolníkově práci a k rodinným "selským" tradicím. Významný český historik zde od svých tří let vyrůstal, zde se formulovala jeho nadmíru citová vazba k "rodné hroudě", k rodné obci, Turnovu a milovanému Českému ráji kolem. Odtud denně chodil "dolů" do města do obecné školy a tady také registroval "ty nejkrásnější výhledy do kraje". V tomto prostředí poznal i svůj velký vzor - strýce Jana Matouše Černého /1839-1893/, který ve druhé polovině minulého století byl známým staročeským politikem, redaktorem a dokonce dloholetým tajemníkem Národního muzea v Praze. -- Pánům Václavovi a Josefovi (ing.) Pekařům, synovcům Pekaře historika, se podařilo s pomocí a radou odborných pracovníků turnovského muzea (Dr. H. Maierová a Jitka Petrušková) zachovat ve starém statku centrální světnici a upravit ji jako památeční (vzpomínkovou) síň na velkého turnovského (přesněji: malorohozeckého) rodáka - universitního profesora Dr. Josefa Pekaře. V této souvislosti nutno ještě doplnit, že se v průběhu příprav konference na počest historika prof. Pekaře poštěstilo skupině pracovníků z řad Pekařovy společnosti odkrýt a nahlédnout v archivu Národního muzea v Praze (Praha-Hrad,Pohořelec) do Pekařovy fotografické pozůstalosti. Ze spousty snímků, jež se podařilo zachránit zcela zázrakem před inkvizitory z doby komunistické totality (v bednách uložených v dalekém a odloučeném pracovišti zmíněného archivu v Třinci) se pak povedlo připravit pozoruhodný výběr (vzorek), který tvořil náplň lednové tematické stránky "Z Pekařovy společnosti Českého ráje" v Pojizerských listech (leden 1994). Na této práci se podílel zejména turnovský kronikář prom. filosof Václav Jenšovský a předseda Pekařovy společnosti, jičínský Dr. Jindřich Francek.

Vraťme se však do 8. dubna, poledního času : Po zmíněném zastavení v Daliměřicích v čp. 18 odjeli účastníci konference ještě do nedalekých Jenišovic poklonit se Pekařově památce u jeho hrobu. Zde

jménem jenišovické obce, v zastoupení Pekařovy rodiny i jménem svým krátce pozdravil všechny přítomné pan Václav Jenšovský. Poděkoval početnému kolektivu historiků i dalších občanů za jejich uctění osobnosti i díla velkého historika a dal průchod i subjektivním pocitům, jež ho právě v té chvíli a na tomto místě zasáhly: K Pekařově osobnosti jej neváže pouze pochopení její vědecké velikosti, ale také prosté lidské city. Jeho otec, středoškolský kantor dějepisu a Pekařův žák, za mnohé panu profesorovi mohl děkovat, i jako chudý student v Praze, i jako jenišovický rodák, poutalo je přátelství krajanů a totožná láska k Českému ráji, "nad nějž nikde ve světě není".

Z Jenišovic se pak už jelo přímo do Lázní Sedmihorky, aby bylo možno - po společném obědě /14 hod. /- přistoupit k vlastnímu jádru akce : k obsahu vědecké konference. V úvodním slově PhDr. Jindřicha Francka (předsedy Pekařovy společnosti) bylo kromě uvítání všech účastníků konference řečeno vše podstatné z historie samotné Pekařovy společnosti Českého ráje, která vznikla pod názvem Pekařova společnost pro povznesení Českého ráje" brzo po historikově smrti v r. 1937. Mohla trvat pouhých dvanáct let, aby se později na její renesanci muselo čekat až do roku 1990. V programu odpoledne 8. dubna a celého dne 9. dubna zaznělo pak téměř d v a c e t vynikajících odborných referátů a diskusních příspěvků, doplňovaných polemickými připomínkami, plodnou výměnou názorů a hledisek. Bohatý obsah konference a její výsledky jsou zachyceny - díky péči ředitele Okresního archivu v Bystré n. Jiz. (okres Semily) a místopředsedy Pekařovy společnosti PhDr. Ivo Navrátila - v supplementu (zvláštní vydání) sborníku "Z Českého ráje a Podkrkonoší", vyšlém koncem roku 1994.

Závěrem o této události roku v Turnově je možno shrnout : Celá akce se vydařil, mj. rovněž díky podpoře státních i samosprávních úřadů (Turnov, Semily, Mladá Boleslav, Sobotka, Jenišovice) a donátorství některých podnikatelských subjektů, zejména několika bankovních ústavů a jejich filiálek (Československá obchodní banka, pobočka v Jablonci n. Nis. - dozajista zásluhou své ředitelky PhDr. Jany Scheybalové, která společně s manželem /PhDr. J. V. Scheybal - známý etnograf a odborník zejména na lidové umění stavitelské, sochařské, tesařské a kamenické/ má hřejivý a nesmírně blízký vztah k Turnovsku, dále také pobočky Komerční banky, a. s. v Jičíně a Semilech, Česká spořitelna, a. s. okresní pobočka v Turnově, Pragobanka, a. s. pobočka Hradec Králové, Historický klub v Praze, Okresní muzeum Českého ráje v Turnově, Okresní muzea v Mladé Boleslavi i v Jičíně, firmy Routa Soliter Granát, s. s. r. o. v Turnově a akc. společnost Quattro tamtéž). Všechny zájemce o regionální historiografii zcela jistě potěšil také příležitostný pamětní tisk "Josef Pekař o rodném kraji", který doprovází na titulní straně půvabný dřevoryt Karla Vika znázorňující vstupní most s barokními sochami u hradu Valdštejn a jehož součástí je i volně vložená faksimilie děkovného Pekařova dopisu turnovskému zastupitelstvu z 15. srpna 1920 za udělené čestné občanství města Turnova.

x x x x x x x x

Znovu nutno s potěšením konstatovat, že zakladatelé turnovského muzea v r. 1886 dali městu do vínku tak velkolepý dar, jakým se mohou pyšnit vesměs mnohem větší a situovanější městské celky v naší vlasti. Muzeum Českého ráje, jež má naprosto oprávněně pro svoji esntrální funkci v celém zdejší regionu a pro svoji mimořádnou úroveň

s t a t u t o k r e s n í h o s u b j e k t u

(ač samo město není od r. 1960 sídlem okresní správy), je de facto trvalým inspirujícím elementem a stmelovatelem většiny aktivit v oblasti kultury a společenských akcí v Turnově i okolí.

Turnovské muzeum svoji klasickou, tradičně záchovnou i výchovnou činnost soustřeďuje do 6 expozic. Z nich p ě t je již plně realizovaných.

Jedná se o expozici archeologie (otevřenou 22. dubna 1994), instalovanou zcela nově v rekonstruovaných sklepních prostorách budovy. Dále o expozici "Drahé kameny a turnovští kamenáři", přednaou veřejnosti též 22. 4. 1994 (jež obráží historii kamenářství na Turnovsku, technologii těžby i zpracování kamenů, šperkařství a důrazem na vývoj granátového šperku a působení zdejší šperkařské školy, kolekce moderního šperku a presentace současných českých

šperkařských firem).

Třetí v řadě je expozice "Národopis středního Pojizeří", jež má počátky v r. 1986. Další trvalou expozicí muzea je dnes již velmi známá a slavná galerie s velkorozměrovým plátnem "Pobití Sasíků pod Hrubou Skálou" (přeneseným do Turnova z Národopisné výstavy československé v Praze /z r. 1895/, v r. 1925 u příležitosti I. krajinské výstavy), kde se pravidelně konají jak příložitostné výstavy, tak i různé přednášky a produkce. Pátou zavedenou expozicí je soubor lidového interiéru a zemědělského nářadí na Dlaskově statku v Dolánkách (dnes součást Turnova). -- Šestou stálou expozicí je přehlídkový soubor mineralogie (prvně instalovaný v r. 1986), který stojí před rekonstrukcí, resp. reinstalací, k níž má dojít v r. 1995.

Muzeum Českého ráje v průběhu roku 1994 připravilo a veřejnosti nabídlo s e d m hodnotných v ý s t a v. Byly to :

- "Poklady muzea" : rozsáhlá expozice připravená výhradně z vlastních sbírek jako výběr trojrozměrných předmětů, které se běžně nemohou prezentovat (umělecká řemesla, umění, numismatika, rukopisy, staré tisky apod.),
 - "Mapový okruh Českého ráje" (tradiční soutěžní výstava fotografií),
 - "Český ráj v malbě" (výběr z vlastních uměleckých sbírek zaměřený na malbu a kresbu s regionální tematikou od 19. století po dnešek),
 - "Jaroslav Vožniak - obrazy" (připomínka dlouho opomíjeného výtvarníka patřícího k uměleckému disentu - průřez jeho tvorbou),
 - "Kov - kámen - šperk" (vynikající příležitostná výstava připravená ke 110. výročí založení Střední uměleckoprůmyslové školy /šperkařské/ v Turnově - jednalo se o představení nejzajímavějších žákovských prací z jednotlivých studijních oborů),
 - "Václav Karel HOLAN - Rovenský a barokní kultura Pojizeří" (součást vědecké konference o barokní hudbě 17. a 18. století v našem kraji zvýrazněná pozoruhodnou a navýsost plodnou osobností).
- Z V. K. Holana-Rovenského jeho vnitřní neklid i nadání uhnětlý výjimečného tvůrce velkých barokních skladeb /pašije, kancionál/. Tento rovenský rodák působil ve významných funkcích tehdejší doby - jako byl varhaník a učitel v rovenském Týně, pak také v Jičíně, ale zejména v Praze na Vyšehradě. Byl autorem řady vokálních pašijí výrazné hodnoty /pašije sv. Matouše a sv. Jana - hojně tehdy provozované/. Největším však jeho dílem byl kancionál "Kaple královská zpěvní a muzikální", vyrůstající z české lidové a duchovní písně, silně ovlivněný husitskou písní /proto též součástí turnovské výstavy byl originál nádherného "Soboteckého kancionálu", původně pořázeného počátkem 16. stol. Jindřichem z Valdštejna pro turnovské literární bratrstvo, který však Turnovští prodali Václavu z Lobkovic r. 1613 za 32 a půl groše, ten jej později věnoval Sobotce/.
- "Dalibor MATOUŠ - malby, objekty"(díky muzeu splatil alespoň zčásti Turnov svůj dluh vůči tomuto svému umělci - šlo o soubornou posmrtnou výstavu z Matoušova celoživotního díla),
 - "Už máte vypálené ?" (název sám již upozorňoval na jistou zvláštnost této výstavy - šlo o krátký historický exkurs do vývoje destilace ovoce a jeho postavení v lidové kultuře /ve spolupráci s Etnografickým ústavem Moravského muzea v Brně - do Turnova zavanul libý dech krásné Moravy).

Vedle těchto obsáhlých a přesně termínovaných výstavních akcí, poskytlo turnovské muzeum za úplatu rovněž prostor pro š e s t autorských fotografických výstav Fotoklubu "Safír"-Turnov.

Pozoruhodné práce zde vystavili např. pan Břetislav Jansa z Turnova a Arnošt Bartoš z Otrokovic. K nim se pak samostatně také přidali ku př. Věra Atkarská z Moskvy, Douglas Adesco z USA a skupina z Přerova, působící při kulturním zařízení IVS. Nešlo pouze o fotopráce, nýbrž i o jiné výtvarné projevy (např. o grafiku - viz pí. Atkarská).

Vedle již vzpomenutých akcí se dále v muzeu konaly :

- Jarní burza drahých kamenů (setkání sběratelů i prodejců - termín : 14 května).
- Šperkařské sympozium (tradiční setkání tvůrců moderních šperků - od 27. 6. do 1. 7.).
- Koncert barokní hudby v kostele P. Marie (v podání Tria české hudby - vedoucí pan Malotín - pořádaly vedle muzea rovněž Ústav pro hudební vědu AV ČR a Městský úřad v Rovensku p. Tr. - konalo se 10. 9.).
- Svatojánská pouť na Dlaskově statku (tradiční folklórní minifestival za účasti např. souboru "Horačky" s lidovými písněmi z Českodubska, folklórního kolektivu "Nisanka" s písmem pohádek a lidových písní z Podkrkonoší, loutkářského souboru "Čmukaři" a dechovky "Brod'anka", který se uskutečnil 18. června).
- Staročeské posvícení na Dlaskově statku (konalo se 24. září a v jeho bohatém programu se představily folklórní soubor "Český ráj" a "Malá muzika" z Jičína, soubor "Hořeňák" z Lázní Bělohradu, country kapela "Trosky" z Nové Paky, loutkářský soubor "Čmukaři a skupina historického šermu - vše doprovázelo, jak si návštěvníci již zvykli, kvalitní občerstvení).
- Podzimní burza drahých kamenů (tradiční setkání sběratelů a prodejců - uskutečnilo se 22. října).
- Vánoční odpoledne s tradiční nadílkou pro děti (pásmo lidových koled, které předvedl pěvecký sbor "Jizeran" a lidová hra o sv. Barboře, kterou nastudovali a předvedli studenti tur. gymnázia).

Muzeum Českého ráje v Turnově se ovšem rezentovalo - a tím důstojně a vysoce profesionálně reprezentovalo město Turnov a půvabný Český ráj - rovněž v zahraničí. Ve sledovaném roce realizovalo t ř i významnější

akce :

- Francie, Le Havre (březen): výstava " Turnov - jako centrum tradiční kamenářské výroby". - Itálie, Pisa (září): výstava "Turnov - město drahých kamenů".
- Holandsko, Reuwijk (26. 8. -31. 10.): výstava "Turnov - město drahokamů".

Zcela samostatnou kapitolou by mohly být aktivity turnovského muzea (a jeho odborníka na archeologii v našem regionu, Mgr. Jana Prostředníka) ve sféře presentace speciálních archeologických výzkumů realizovaných i mimo území města Turnova. Sem patřily např. výstava "Archeologické nálezy z výzkumu domu U Zlatého kohouta v Mladé Boleslavi", výstava "Archeologické výzkumy v Mladé Boleslavi v letech 1992 - 1994" pro Okresní muzeum Mladá Boleslav a řada souhrnných zpráv (např. "Předstihový archeologický výzkum "Karlovice - Čertova ruka - skalní lokality na Hruboskalsku" /o době mladší kamenné až po 13. století/, anebo: záchranný výzkum v oblasti "portálu na Chodové, v jeskynní lokalitě masivu Mužský poblíž Drábských světniček" od mladší doby kamenné až po novověk/apod.).

Ovšem nejen z archeologických aktivit bylo možno vybírat. Stejně iniciativně si vedou ti odborní pracovníci muzea, kteří zpracovávají historii obcí a některých lokalit v našem kraji. Tak např. Dr. Hana Maierová připravila pro obec Pěňčín u Turnova (od r. 1960 okres Liberec) další část historické studie zahrnující 18. až 20. stol. v životě zmíněné obce. Táž pracovnice připravila pro obec Čtveřín (také nyní okres Liberec, byť do r. 1960 vždy obec turnovského okresu !) studii od pravěku k dnešku, jež pak vyšla tiskem k 600. výročí obce (podílel se na této práci i Mgr. J. Prostředník). Uvedená historička je autorkou souborného zpracování fondů z pozůstalostí významných osobností z regionu.

Výraznou součástí turnovského muzea jsou sbírky dokumentující velkou a historicky doloženou staletou tradici místního kamenářství a jeho styků se světem hlavních zahraničních nalezišť. Nelze

proto opominout i práce, které vznikly z tohoto oboru. Je to podrobně zpracovaný terénní mineralogický výzkum a sběr materiálů z oblasti sibiřského Jakutska i dalších lokalit (autorem je RNDr. Tomáš Řídkošil) a podobný výzkum dokumentující "Drahé kameny českých lokalit" /tentýž zpracovatel/.

A na závěr našeho ohlédnutí po velmi pestré a inteligentní činnosti turnovského muzea nutno rovněž vzpomenout na oblast, která je jednou - možno říci - z historických a jistě výsostně tradičních náplní jeho zájmu. Máme na mysli jeho zaměření národopisné a řemeslné, které vbylo jedním z hlavních témat zakladatelů muzea už před téměř 110 lety. Proto potěší, žese těmto tématům zejména věnuje ředitelka muzea PhDr. Vladimíra Jakouběová. Z jejího výzkumu a pera vyšla (ve spolupráci s archeologem Mgr. J. Prostředníkem) práce: "Novopacké hrnčířství" - zcela samostatně pak zpracovala - vycházejíc z muzejní sbírky a podrobného průzkumu turnovských betlémářů - studii "Turnovští betlémáři".

Jako tečku za touto kapitolou nutno uvést ještě pár výmluvných čísel: V r. 1994 navštívilo expozice Okresního muzea Českého ráje v Turnově přesně 43. 405 osob. Je to téměř o 7 tisíc návštěvníků více oproti r. 1993. Samotný Dlaskův statek měl za několik pořádaných akcí klientelu 6. 892 zvědavých návštěvníků ! Muzeum také uspořádalo na 59 kulturně-výchovných akcí a 48 odborných přednášek. Turnovské muzeum se tak řadí k nejlépe navštěvovaným institutům tohoto zaměření ve státě. (Snad postačí pro názornost uvést jen totom porovnání: v témže období muzeum v Mladé Boleslavi

mělo návštěvnost necelých 22. 000 osob !)

Téměř organicky, v každém případě velmi úzce vzájemně koresponduje významná část náplně turnovského muzea s posláním a významem školy, která je doslova přirozeným produktem Turnovska a celého kamenářsky plodného Českého ráje. Pochopitelně mluví se o Střední uměleckoprůmyslové škole /někdejší "šperkárně"/, která byla otevřena 8. listopadu 1884 v Turnově - jako vůbec v pořadí druhá škola podobného zaměření v Evropě. Jeden z jejích absolventů a pozdější významný šperkař mistr Jiří Kahoun tento vztah školy a jejího prostředí v srdci Českého ráje trefně a citlivě vyjádřil tímto úslovím : "Ještě před sto lety se stavěly papírny blízko lesů a mlýny na řekách. Kde jinde mohla být založena šperkařská škola než uprostřed Českého ráje -v Turnově. !?" Oslavy 110. výročí vzniku školy -jak již uvedeno - správně spadaly do listopadu. Aby se však mohli všichni její absolventi i ctitelé v pohodě sejít, v poklidu si zavzpomínat a také solidně hodnotit průběh těch pozeňnaných , avšak na události a historické zvraty rovněž až příliš bohatých víc než sto let, bylo rozhodnuto zorganizovat sjezd abiturientů na začátku druhé půle června. Je to období, kdy končí běžný školní rok, vesměs jsou ukončeny závěrečné zkoušky všech ročníků /zejména maturujících/ a nastává jistý útlum, prohrátý radostným očekáváním dvou měsíců prázdnin.

O tomto slavném výročí se psalo v tisku a zprávy se objevily i v rozhlase a televizi. Škola, v jejímž čele stojí akademický malíř Václav Žatečka, vydala ke svému stodesetiletí vkusně vypravený katalog. Ten realizoval reklamní atelier CFC z Prahy 6, Pod hradbami 13 za vedení Mgr. Čestmíra Církví s grafickou úpravou Pavla Machálka. Kromě podrobných textů z historie školy jeho součástí bylo čtyřicet volných listů barevných snímků nejzajímavějších žákovských prací z posledních let (1988-1993). Autory textů byly učitelé, resp. vedoucí pedagogové a tvůrci dílčích studijních oborů: broušení a rytí drahých kamenů (ak. malíř Václav Zajíc), zlatnictví a stříbrnictví (ak. malíř Jiří Studnička), plošné a plastické rytí

kovů (ak. sochař Pavel Brožek), umělecké kovářství a zámečnictví (ak. sochař Jan Mastník).

Úvodní slovo a představení celé školy provedl ředitel ak. malíř Václav Žatečka. /Do celkového počtu oborů školy patří ještě studijní zaměření "umělecké odlévání kovů", které se stává řádnou náplní školy počínaje 1. září 1994 (tedy od školního roku 1994/95). /

Pochopitelně se vzpomnělo nejvýznamnějších umělců-profesorů a rovněž nejúspěšnějších absolventů školy.

Vlastní zahájení oslav připadlo na čtvrtek 16. června, kdy byla v odpoledních hodinách v prostorách muzea Českého ráje zahájena s doprovodnou tiskovou konferencí vynikající výstava-přehlídka nejlepších prací nejnadanějších žáků školy. Výstava, kterou někteří účastníci nazvali impozantní se

jmenovala "KOV-KÁMEN-ŠPERK"

a tento titul velmi přesně vyjadřoval její skladbu a náplň. Návštěvníkům se představilo 130 šperkařských či kamenářských výtvorů a asi 30 udivujících výtvorů kovařiny. Jako "doplnění byla pro účastníky tohoto odpoledne ještě v budově samotné školy (Skálova ul. 373) uspořádána přehlídka mnoha vskutku zajímavých a půvabných prací (vesměs žáků nižších ročníků) a vše bylo doprovázeno hostitelskými pozornostmi učitelů a žáků školy. Na všechny účastníky mimořádně vděčně zapůsobila prohlídka dílen, ve kterých žactvo předvádělo svoji řemeslnou zručnost. Vernisáže i prohlídky školy a pohovorů s pedagogickým sborem, s žáky i velmi početnou skupinou návštěvníků se zúčastnili hosté, mezi nimiž byli Dr. Miroslav Bartošek, náměstek min. školství, mládeže a sportu, Dr. V. Vašáková a Dr. P. Kloub, vedoucí odborů téhož ministerstva, rektor Akademie výtvarných umění z Prahy prof. Milan Knížák, ředitelka Uměleckoprůmyslového muzea v Praze Dr. H. Konigsmarková, Dr. V. Vokáčová z téže instituce a inspektorka uměleckých škol Dr. D. Langerová. Velmi milým hostem byl i malíř a vynikající glosátor nejen událostí ze svého života, nýbrž i dění kolem nás, Vl. Komárek. Za Okresní úřad v Semilech se slavnosti zúčastnila jeho přednostkyně ing. V. Kodejšová a starosta Turnova Dr. Václav Šolc.

Většina z pozvaných hostů se rovněž obdivovala vynikající úrovni ostatních stálých expozic turnovského muzea - nejme sbírkám nazvaným "Drahé kameny a turnovští kamenáři", která speciálně nadchla náměstka ministra kultury Michala Prokopa již za jejího slavnostního otevření dne 22. dubna. Tato expozice, která organicky byrůstá z tradic místního drahokamenářského řemesla i kumštu, má saozřejmě přímou vazbu i na "šperkařskou školu" a její nesmírný význam pro celý kraj i český stát je nepopíratelný. (O této výstavě byla řeč již v kapitole "Okresní muzeum Českého ráje v Turnově" - str. 28). Je však dobré ještě v této souvislosti připomenout, že zdůrazňování významu kamenářského řemesla a umění na Turnovsku má jistě chvályhodný základ: trvale připomínat základní bohatství kraje, které je třeba stále (a za současných moderních podmínek s větší intenzitou) rozvíjet ajko fundament ekoniomického rozmachu kraje. Proto náklady, spojené s instalací výstavy drahých kamenů a kamenářství (a dále rovněž samostatná výstava příslušné umělecké školy), jež činily cca 925 tisíc korun, jsou vloženy efektivně. Ostatně, turnovské muzeum tak vydatně rovněž pomáhá rozvoji odborné turistiky v prostoru Českého ráje, neboť specialisté a znalci i běžní milovníci drahých kamenů museli za tak ucelenou výstavou v Evropě zajíždět zatím výhradně do německého Idar-Obersteinu (který ostatně v minulém řtyřicetiletí "vydělal" na tupém "socialistickém" omezování této profese a následných činností u nás).

Závěr oslav 110. výročí založení Střední umělecko-průmyslové školy v Turnově patřil setkání abiturientů tohoto ústavu, které vyvrcholilo v sobotu 18. června. Nejprv se všichni dorazivší (asi 800 z 1800 pozvaných) sešli v areálu letního kina v Turnově naproti bývalé chlapecké škole (nyní l. ZŠ) ve Skálově ulici. Účastníky přivítal ředitel školy Václav Žatečka a také turnovský starosta Dr. Václav Šolc. Knejstarším pozvaným abiturientům školy patřil Josef Holan, nar. 1899, který v Turnově studoval v letech 1915 až 1920. Bohužel se musel pro zdravotní potíže omluvit. Z největších dálav byli pozváni pánové Frank Kynl z USA a Emil Haffner z Austrálie. Všichni se pak přesunuli do Lázní Sedmihorek, kde proběhlo přátelské posezení a kde se vedly milé i velmi odborné diskuse a debaty. K vidění zde byli např. umělci jako Jaroslav Šerých, malíř agrafík, který školu absolvoval v r. 1950. Dále např. Miloš Ondráček, který vyšel jako kovorytec v r. 1955 a opozději pracoval ve státní tiskárně bankovek v Praze /podílel se na tvorbě někdejší dvacetikoruny s Žižkou či pětisetkoruny s Děvínem a na provedení lepší strany stokoruny s Hradčany, přičemž měl co říci ještě do navržených provních emisí federálních bankovek po r. 1989/. Také tu byl např. někdejší učitel školy a původním povoláním zlatník pan Jiří Belda, který školu vyšel v r. 1952. Podílel se na výrobě kopií královských klenotů. A byli tam i další.

K sloupům turnovské vzdělanosti a kulturnosti, jakkoliv to zní možná nadneseně, avšak objektivně to odpovídá skutečnosti, je Městská knihovna. Oprávněně se jmenuje po nejvýznamějším regionálním buditeli - páteru a "libušském jemnospánovi" Antonínu Markovi. Historicky má vlastně kořeny už v r. 1820, kdy zmíněný páter se nadšeným "Provoláním k pánům vlastencům

města Turnova" obracel na městské konšele, aby nelenili a co nejdříve založili knihovnu a čítárnu pro své občany. Skutečně brzo poté - díky šedesátidevítii uvědomělým občanům a jejich finančním darům - vzniká v našem městě "Společnost turnovské knihovny", která se velmi brzo přetvořila ve výborně na svou dobu fungující "Čtenářskou besedu". Stalo se tak velmi časně po založení vůbec první české městské knihovny u nás - v Radnicích u Plzně /z popudu Antonína Puchmajera/.

Turnov se tak vskutku stal intelektuálním a kulturním centrem širokého regionu, který v těch časech byl českou výspou na rozsáhlém programově germanizovaném severu země.

Turnovská knihovna se může i v r. 1994 pochlubit velmi dobrými výsledky. Díky pochopení městského úřadu se mohlo nakoupit 1. 877 nových knih, přičemž úbytek byl víc než minimální. Dokonce se ve sledovaném roce zvýšil registrovaný počet čtenářů (o sto!), stoupl rovněž počet návštěvníků (o 1. 389 osob), přičemž nejvyšší nárůst se projevil v knihovní pobočce na Výšince (odd. pro dospělé i pro děti a mládež). Je to do značné míry zásluha knihovnice oani Evy Kordové a v dětském oddělení též paní Mileny Tauchmanové, pod jejímž vedením pracuje velmi aktivně kroužek mladých čtenářů. Zábavnou formou se tu děti seznamují s dětskou literaturou a kulturním děním vůbec.

Uvedme drobný přehled o výpůjčkách, který i v číslech mnohé napovídá : Celkem v daném roce si zájemci vypůjčili na 71. 728 knižních jednotek. Z toho dospělí zájemci spolu se starší mládeží přečetli v té době na 58. 826 knih, zatímco děti do 14 let 12. 956 knih. Ve srovnání s rokem 1993 se celkový počet výpůjček zvýšil o 8227 knih. Největší zájem se soustředil na krásnou literaturu (u dospělých 13. 171 knih, u dětí do 14 let 2. 698 výpůjček). Návštěvníci měli pochopitelně zájem rovněž o periodika, byť v tomto případě jejich výpůjčnost poklesla /zejména v případě dospělých čtenářů/.

Knihovna však byla rovněž prostředím různých setkání, besed, vzdělávacích a kulturních pořadů, výstavek a podobně. Vzdělávacích a výchovných akcí pro dospělé i mládež uspořádal kolektiv knihovny celkem 194, z toho bylo 104 besed a kulturních pořadů, 20 lekcí výchovně čtenářských a pět výstav.

Kulturněvýchovná činnost se zaměřovala v r. 1994 především na další prohloubení spolupráce se školami všech stupňů ve městě. Dělo se tak prostřednictvím nově pojatých lekcí výchovy ke čtenářství /pro I. i II. stupeň základních škol/, ale i formou hodin informační služby pro potřeby studentů středních škol.

Významnou službou v rámci mezinárodního Roku rodiny byl starostlivost o děti dyslektické a s různými vadami smyslového vnímání. Zasloužily se o to besedy a přednášky zvláště PhDr. V. Mertina z Pedagogicko-psychologické poradny v Praze a pak paní ing. Dagmar Rýdlové, majitelky firmy /dílny/ DAMA, která se zabývá především výrobou praktických pomůcek pro dyslektiky. Se zánčným zájmem se setkaly besedy s řadou spisovatelů (zařazených také do "Roku rodiny")- jako byli např. Marie Kubátová, Martina Drijverová a Jan Suchl. Putovní výstava české sekce IBBY "Česká kniha dětem" byla určena dětem i rodičům. Deset dní v rámci trvání výstavy bylo ve znamení recitačních vystoupení dětí, předvádění loutkových her /pohádek/, divadelních představení, soutěží a besed se spisovateli. Tuto výstavu navštívilo na 1. 600 dětí.

Městská knihovna A. Marka se plně zapojila také do akcí kolem vzpomínané vědecké konference, věnované významnému historikovi našeho kraje dr. Josefu Pekařovi. Kromě toho, že proběhla řada besed se studenty středních škol speciálně zaměřených k životu a dílu Dr. J. Pekaře (ve spolupráci s pracovníky turnovského muzea se zmíněná akce citlivě nazvala "Josef Pekař a jeho krajina zaslíbená"), proběhlo v knihovně také první kolo soutěže pro základní školy, která nesla název "Poznej své město". V tomto směru nejvýznamnější akcí byla výstava a pořad zacílený na osobnost a odkaz A. Marka, jakož i na historii "druhé nejstarší knihovny v Čechách".

Turnovská knihovna se také každoročně účastní na knihovnickém týdnu v rámci Šrámkovy Sobotky. Nejinak tomu bylo i v r. 1994, kdy se dokonce uskutečnil velmi bohatý a podnětný "Literární výlet do Českého ráje".

Závěrem je vhodné vyzvednout činnost m e t o - d i c k o u , kterou odborné pracovnice knihovny A. Marka poskytují v rámci spádové turnovské oblasti -ve skutečnosti na úrovni okresní. V r. 1994 se realizovalo na 14 metodických odborných konzultací, proběhlo 40 specializovaných návštěv a pět

odborných porad a školení pro knihovníky.

V r. 1994 měla být rovněž vyřešena transformace veřejných knihoven - a to nejen v rámci okresu, nýbrž také v samostatných střediscích. Zpracovaly se připomínky k transformaci knihovnictví v okrese a na to se připravil rovněž velmi přesný a odborně fundovaný návrh na zachování střediskového systému v oblasti Turnovska (autorka Eva Kordová). K řešení a jednání na úrovni okresu došlo až koncem roku, takže záležitost v kalendářním roce nebyla dokončena. Nadále tedy platí dohody o odborné pomoci uzavřené mezi okresním úřadem a turnovskou knihovnou v letech 1992-1993. Mají být pouze doplněny o článek IX, který se týká rozvozu výměnných souborů knih. Hlavně pak dosud nebyla dořešena otázka finančního krytí základní metodické činnosti. V těchto otázkách bude rozhodující d ů s l e d n o s t města Turnova a jeho správních orgánů , jak se bude umět o svoji knihovnu , jež má takové zásluhy o celý region, nejen postarat, ale jaké pozicejí prosadí při jednáních na úrovni okresního úřadu.

Rovněž v r. 1994 pokračovala manažersko-organiz.

práce místního Turnovského kulturního střediska /známého jen po zkratku "TKS"/ se sídlem v Markově ulici čp. 311 (budova "Střelnice). Jeho funkcí je vskutku o r g a n i z o v a t kulturní a osvětou práci v celém městě, tedy připravovat a lidem přinášet různé druhy zábavy, poučení i - případně - školení. Nelze se proto vůbec podívat, že do jeho n á p l ň ě spadají nejen programy /přesně připravené podle měsíců/ divadel (tj. vlastní akce Ochotnického spolku A. Marek, studentského divadelního kroužku na Gymnaziu či loutkářského souboru "Na židli" nebo i pověstného Alt-klubu atp.), městského kina /jež má dvě scény- centrální budovu u kasáren a letní kino v bývalé Bayerově zahradě/, ale také různé koncerty, pořady pro děti a mládež, výstavy a tedy rovněž rozličné k u r s y (napomáhající zájemcům rozšiřovat kvalifikaci i intelektuální obzor). V rámci TKS se veřejnosti prezentuje i kupř. Amatérské pozorovací centrum /jehož adresa je APC Turnov, Kosmonautů 1551, tel. 25895/, které úspěšně provádí sledování bouřek a případné vyhledávání anomálních výbojů v atmosféře (kulové blesky atd.), podchycuje neobvyklé pohyby na obloze, zatmění měsíce či slunce atd. Prostřednictvím TKS se rovněž zájemcům dostává informací o "Seznamovací agentuře H+BA" /pobočce Unie otců Praha/, o rozhlasovém vysílání Studia Český ráj, ale i o sportovních akcích ve městě a pochopitelně rovněž o činnosti Městské knihovny A. Marka, která svou vitalitou a úrovní patří také mezi vzácně i trvale kvalitní kulturní zařízení v celém regionu, ne-li v celém státě.

Zastavme se ještě chvíli u přehledu hlavních akcí TKS v r. 1994 ! Prošli jsme celý výkaz střediska a zjistili jsme, že v tomto roce pro nás jeho pracovníci (vedeni stále paní Fričovou) připravili 16 divadelních představení (z toho bylo 7 tzv. abonentních) s celkovou účastí 2. 339 diváků.

Zorganizovalo se 19 zájezdů za kulturou (5 do Liberce, 11 do Prahy a 3 zájezdy byly navíc - mimořádné), účastnilo se jich souhrnně na 720 osob. Vesměs se jednalo o divadelní představení v tamních divadlech. Dále hudbymilovní Turnováci v témže období měli možnost navštívit 8 kvalitních koncertů v rámci Turnovských hudebních večerů (např. známé Guarneri trio, Kvintus apod.), vystoupení Moravanky s Jožkou Černým, v rámci Roku české hudby koncert Pěveckých sborů v kostele Panny Marie a celu řadu muzikantů ze série moderní hudby (od Spirituál-kvintetu přes Budweiserovou, Janouška, bratry Nedvědovy až třeba po "Trosky" či "Legendy Pacifiku" atp.).

Prostřednictvím TKS se realizovalo 9 večerů s dechovkou /včetně taneční zábavy/ a 2 vydařené Country-bály (jich se např. zúčastnilo na 400 osob).

Celá řada akcí patřila do pořadu pro děti a mládež.

Tak proběhly např. d v a dětské karnevaly, třikrát

se na rpogramu objevily diskohrátky, sedm divadelních představení, 41 školních divadel (účasť představovalo číslo 7. 192 dětí !),deset představení realizovali loutkáři a ve školách proběhly dva školní koncerty. K tomu nutno řadit několik akcí celospolečenského významu, jako byly kupř. večery v divadle u příležitosti vzpomínky na Prvního prezidenta republiky T. G. Masaryka (beseda "Ženy českých státníků"), v předvečer již vzpomínané vědecké konference o díle J. Pekaře (beseda o životě a díle J. Pekaře), oslava 28. října atd.

Zvlášť je třeba ocenit práci ryze amatérského souboru "Na židli", který v roce 1994 dosáhl opět jistého zlepšení na několika soutěžích. Zejména však byl přijímán velmi přívětivě doma a také jeho maňasky i "vodiče" výrazně kladně hodnotili diváci v Českém Dubu (loutkářský festival) po prázdninách. -- Soubor za rok sehrál celem 29 představení a jeho vystoupení zhlédlo l. 404 dětských diváků. Přitom se kolektiv zúčastnil třech loutkářských přehlídek.

Historicky jistě nejstarším z turnovských spolků /v tomto případě zájmových/ jsou bezesporu naši divadelní ochotníci - Spolek divadelníků A. Marek (v poslední době organizovaný v rámci TKS Turnov).

Rok 1994 byl speciálně pro turnovské ochotníky mimořádně významný. Vždyť oslavovali 125. výročí oficiálního založení svého spolku. Onoho 18. prosince 1869 se totiž teprve až po 60 letech praktické existence místních "liboherců" /faktické začátky veškeré kulturně-osvětové práce lze datovat r. 1808, kdy do Turnova a kraje pod Kozákovem přišel ve stavu již vysvěceného kněze (a velkého vlastence!) Antonín Marek, zdejší rodák/ rozhoupalo pražské C,K,Místodržitelství a divadelní spolek "milostivě" povolilo. O pět let později (15. února 1874) si pak Turnovští- po několika letech velkého společného zápasu a odříkání, mimořádné obětavosti a nadšení - slavnostně otevřeli kamenné divadlo! Přesněji : svoji vlastní scénu, při jejíž výstavbě se inspirovali příkladem interieru Nosticova, později Stavovského divadla v Praze. Takovou scénou se v té době vskutku mohla v celých Čechách pochlubit po Praze jen snad dvě města -Turnov byl mezi nimi!

A tak rok 1994 byl navíc ještě i oslavou 125. výročí otevření turnovského divadla!

Turnovští ochotníci se ke své slavné minulosti přihlásili zcela po svém "na úrovni". Vybrali si kdysi velmi oblíbenou hru od Karla Krpaty "Mistr ostrého meče" a pečlivě ji nastudovali. (V období první republiky měla velký úspěch její filmová podoba pod názvem "Počestné paničky pardubické")

Její slavnostní premiéra připadla na den 5. května 1994 a představení to bylo vpravdě slavnostní.

Výborné výkony podlai zejména dámy V. Neumannová (hraběnka), H. Pavlatová (místní drbna Kostíková), D. Macounová (Rosina), E. Kordová (falešná baronka) a pánové B. Kolliner, J. Vlasák, M. Holas a další. Avšak ze všech nejlepší, zcela jistě, byl zjevný talent p. J. Brodského.

Samozřejmě, že u celé inscenace nemohli chybět pánové Mírek a Petr Hakenovi. Ti jsou opět hybateli turnovského ochotnického divadla a patří jim za toto nadšení a obětavost také dík městského kronikáře.

Při slavnostní premiéře nemohla chybět ani laskavá slova obdivu a poděkování těm "dříve narozeným" a zvlášť zasloužilým členům ochotnického spolku. Diplomy i kytičky obdrželi pan Ladislav Petroušek, B. Kalina, M. Holas, M. Haken, M. Štrinclová, E. Adámková a M. Šmucrová. Na začátku také krátce a povzbudivě pohovořil starosta města JUDr. V. Šolc. Zvlášť potěšitelnou skutečností bylo to, že mezi účinkujícími se poprvé objevili také mladí, nastupující generace "Markovců". - Hra Měla v tomto provedení velký úspěch, takže se třikrát opakovala.

A když už hovoříme o mladých ochotnících, patří se připomenout, že rok 1994 byl v tomto směru - zdá se - nadějnou předzvěstí. Do spolku nejen vstoupilo hned několik gymnaziálních studentů, ale už také velmi aktivně se zapojili a připravili pár zajímavých představení. Především to byla v režii P. Hakena nastudovaná "Šaškovská pohádka" (která se opakovala mnohokrát) a pak Plautova "Komédie o strašidle" (ta se hrála poprvé ve dnech 9. ,10. all. května a její úspěch u turnovského mladého diváctva byl zřejmě zapříčiněn rovněž velmi dobrou moderní /rockovou/ hudbou - však se hrála šestkrát před vyprodaným divadlem).

Na členské schůzi Divadelního spolku A. Marek, která se konala 24. května, byl zvolen nový výbor. Předsedkyní se stala paní Hana Pavlatová a dalšími členy výboru jsou nejen "staří" ochotníci, ale i mladí nástupci. Přejme jim hodně úspěchů, ale také odpovědnost a výdrž ! To je dnes to nejdůležitější, neboť doba přinesla mnohé problémy - zejména všudepřítomný nedostatek finančních prostředků, avšak poměrně málo je mezi lidmi obětavosti, tolerance a vzájemné podpory i pomoci.

Zdá se však, že mnozí právě z řad mladých členů spolku tyto vlastnosti mají. Nasvědčuje tomu i další jimi nastudovaný kus -"Dva muži v šachu" od Miroslava Horníčka (rovněž v režii Petra Hakena). Hru nastudovali na moderní scéně a hráli zcela bez nápovědy. Doprovodnou hudbu složil další Turnovan - posluchač pražské konzervatoře V. Hybler. Obsazení hry :Hakenová, Weisová,

Brodský, Haken a Pekař.

Rok 1994 byl v životě turnovských ochotníků tedy vskutku nadějný : po dlouhé době se díky jejich aktivitám na divadelní scéně prezentovala hned čtyři nová představení za rok ! To je třeba pochválit.

Několik mladých místních nadšenců se dalo dohromady se staršími kutily a rádci v jiné zájmové sféře a v prosinci 1993 založili Klub přátel železnic Českého ráje. Předsedou je pan Josef Semecký z Přepeřské ulice v Turnově 2 a patří k nim ještě naši spoluobčané - jako např. pání Jaromír Vilímek, Petr Tausig, Karel Jirásko, Martin Šrtr a Luděk Čada. Vesměs se jedná o zaměstnance Českých drah a "mašinky" jsou jejich hezkým koníčkem. Zatím jich je celkem 13.

Rok 1994 byl tedy jejich začátkem. A nutno radostně konstatovat, že s ohledem na finanční náročnost takového hobby a na mnohé potíže, se kterými se hned v začátcích své existence setkali, byl to rok úspěšný. Ostatně, připomeňme, že se jim na konci května (28. 5.) podařilo zorganizovat a připravit První jarní jízdu starším parním vláčkem po trase "lokálky" Turnov-Jičín a zpět. Však se o této události, která přivábila zejména dětské diváctvo (pochopitelně v doprovodu rodičů nebo starších sourozenců) psalo nejen v našich turnovských /či regionálních/ Pojizerských listech, ale zprávy se objevily i v jiných tiskovinách. Akce, kde hlavním mgnetem byla samozřejmě dnes již historická parní lokomotiva řady 310. 006, přivábila na 390 platících (tedy dospělých) diváků, k nimž je nutno připočítat minimálně vždy po jednom či dvou dětech, pro které celá paráda byla vlastně uspořádána (a zdarma).

Klub navíc už vloni vadal první svoji publikaci /brožurku/ s názvem "Místní dráha Jičín-Turnov", která vznikla za výrazné podpory turnovského muzea

(zvláště PhDr. H. Maierové) z pera pánů Radka Sedláčka a Jana Koutného. Posledně jmenovaný spolu s pány Eduardem Folprechtem a Petrem Kavanem byli také autory nebo vlastníky fotosnímků, jimiž je brožura doplněna. Publikace je oslavou "lokálky pod Troskami" a doslova z ní prýští láska k tomuto oboru a druhu hromadné i nákladní dopravy.

Koncem roku se rozhodli vydat ještě sérii nejzajímavějších historických i moderních typů lokomotiv formou pohlednic. První z nich má - údajně zásluhou tiskárny pana Kv. Zaplatílka ve Vesci (firma Plastic)- vyjít v první polovině roku 1995. Dáme se překvapit! - Ostatně, tato parta nadšenců začala rovněž pracovat na znovuzprovoznění historické mašinky typu 310. 0134.

V době, kdy se zcela vážně vedení Českých drah zabývá myšlenkou privatizace některých tratí a železničních spojů, by se zřejmě mělo zvážít spojení sil v rámci našeho regionu a řešit i budoucnost lokálních tratí - např. v úseku právě Turnov - Jičín a pak asi též v úseku Stará Paka - Libuň - sobotka - Dolní Bousov atd. - jejich převzetím do majetku regionálně příslušné instituce. V takovém případě přichází zcela jistě v úvahu také kupř. sdružení měst a obcí Český ráj. Obě tratě je třeba zachovat, výrazněji zprovoznit a využívat efektivněji pro nákladní dopravu - a v turistické sezoně v co nejširším měřítku pro přepravu návštěvníků Českého ráje (zejména akcentací historických vlakových souprav, včetně dobových lokomotiv a někdejší úrovně poskytovaných služeb). V tomto směru je třeba apelovat na starosty měst a obcí, jichž se zmíněné tratě dotýkají a působit na ně i na jejich obecní zastupitelstva v zájmu zvýraznění jejich lokálpatriotismu i podnikatelských iniciativ.

stejně jako tato "tradicionalistická železničářská" aktivita by měla být zaštitěna zřejmě nejlépe samosprávnou institucí (viz Sdružení měst a obcí Český ráj), platí totožné nároky i na zastřešování vydavatelsko-nakladatel.

aktivit v rámci regionu Český ráj (společná ediční činnosť v zájmu celku- tj. našeho turisticky atraktivního kraje)!

Velmi úspěšnou premiéru svého vzniku /resp. obnovy po dlouhých letech umrtvení/ mělo na oslavném večeru ke vzniku republiky dne 27. října 1994 v městském divadle "Turnovské orchestrální sdružení". Kolektiv navazuje na výraznou tradici svého někdejšího předchůdce téhož jména, který zanikl dávno v dobách minulé nesvobody. Orchester, jehož členy jsou i přední

profesionální muzikanti a řada starších kvalitních amatérů (kteří pamatují ještě léta někdejšího Turnovského orchestrálního sdružení, jako např. známý turnovský lékař - chirurg místní nemocnice - MUDr. Václav Žák), působí při Základní umělecké škole v Turnově. Těleso řídí ředitel školy Vítězslav Čapek a současným dirigentem orchestru je vynikající Jan Novotný z orchestru Libereckého divadla (sám rovněž externě na turnovské ZUŠ vyučuje). Při svém vzniku (který spadá do listopadu 1993) těleso čítalo p a t n á c t členů, postupně se tento počet bude rozšiřovat, zejména o hráče na dechové a smyčcové nástroje. V orchestru nacházejí uplatnění - po vzoru předchůdců (jako byli kupř. oba Junové - Zdeněk i jeho syn Jaromír) - talentovaní místní amatéři, učitelé na hudební nástroje, nejlepší žáci umělecké školy a hlavně přední a hlavně přední absolventi ZUŠ. Orchester má - díky vhodným rekonstrukčním úpravám v budově ZUŠ - výborné podmínky prostorové i pokud se jedná o možnost vybavení souboru.

Je v Turnově známou věcí, že většina kulturně společenských akcí se téměř vždy spájí s činnostmi a existencí č t y ř profesních zařízení: Okresního muzea Českého ráje (jež je historicky, tradičně i specializací, zejména logikou věci i oblastní spádovostí především turnovskou záležitostí jako přirozeného centra oblasti), Městské knihovny Antonína Marka (která naopak má mnohem více, než se jí přiznává, okresní rozměr), Státní odborné uměleckoprůmyslové školy šperkařské (jejíž dimenze jsou téměř celostátní) a víceméně manažerského institutu Turnovského kulturního střediska. K nim se téměř trvale od roku 1990 přiřazují takové občanské zájmové organizace, jakými jsou kupř. již vzpomínaný Zpěvácký spolek Antonína Dvořáka, Ochotnický spolek Antonína Marka, Pekařova společnost Českého ráje /jež má již značně profesní povahu díky svému členstvu/ a. prostě neopominutelný S p o l e k r o d á k ů a přátel

Turnova. Jeho dlouholetým předsedou je MUDr. Jiří Šolc, syn známého turnovského lékaře-lidumila, velkého milovníka a ochránce Českého ráje, znalce i sběratele zdejších drahých kamenů, úspěšného amatéra-fotografa a vynikajícího etnografa MUDr. Jiřího Šolce staršího.

Členové spolku rodáků se hned koncem ledna (22. 1.) sešli v kavárně hotelu slávie ke své řádné výroční schůzi za účasti 135 členů. Po zprávě o činnosti proběhla živá diskuse, která byla završena podrobnou informací o "cause Hrubý Rohozec /Defours-Walderode/", přednesenou panem Josefem Kunetkou (který je hlavním představitelem a mluvčím tzv. Petičního výboru v Turnově). Do diskuse rovněž -na základě vznesených připomínek a dotazů členstva- zasáhl starosta města Dr. V. Šolc.

V únoru se vedení spolku obrátilo na ředitelství turnovské nemocnice s návrhem, aby se uvažovalo o přejmenování tohoto zdravotnického zařízení jménem turnovského lékaře (a zakladatele současného nemocničního areálu) MUDr. Františka Panochy. Podle odpovědi z ředitelství nemocnice, bude vhodnější se návrhem zabývat až po vyřešení otázky privatizace celého nemocničního zařízení.

V březnu se "rodáci" znovu chopili iniciativy a uspořádali v městském divadle u příležitosti narozenin prezidenta T. G. Masaryka vynikající přednášku univerzitního profesora Dr. Roberta Kvačka na téma "Ženy našich státníků". Divadlo bylo pět plné a posluchači byli nadmíru spokojeni. Duben - jak uvedeno již v předcházejících kapitolách tohoto kronikářského záznamu - byl zasvěcen vědecké konferenci o životě a díle předního českého historika a turnovského (malorohozeckého) rodáka prof. Dr. Josefa Pekaře. Vlastní akcese uskutečnila ve dnech 8. a 9. dubna (Turnov + Lázně Sedmihorky). Jí však předcházela slavnostní večer v městském divadle, jehož režii převzali členové spolku rodáků. Cetlivě koncipovaný program byl zahájen koncertem žáků ZUŠ pod vedením paní učitelky M. Zelené. Poté se v hlavním proslovu ujal slova univerzitní profesor Dr. J. Hanzal, předseda Historického klubu Praha a znalec Pekařova díla. Výborné pásmo ze života historikova sestavil i režíroval herec Vojta Ron. Aktéry pásma byli přední ochotníci divadelního spolku A. Marka: Mirek Haken, Petr Haken a Dana Macounová.

V průběhu dopoledne prvního dne konference (8. dubna) byla zejména zásluhou spolku rodáků znovuodhalena socha profesorovi University Karlovy Dr. Josefu Pekařovi. Stalo se tak v témže místě, kde původně stála - mezi I. základní školou (býv. chlapeckou) a domovem mládeže (býv. sirotčinec)

ve Skálově ulici. Historie vzniku Pekařova pomníku v letech 1937-1939 a jeho dramatické a násilné sejmutí po komunistickém puči (únor 1948) vylíčil zevrubně v několika pokračováních v

Pojizerských listech PhDr. Ivo Navrátil, místopředseda Pekařovy společnosti a ředitel Okresního archivu v Bystré u Semil. Stejně tak se v článkách i ústních vzpomínkách řady členů Spolku rodáků a přátel Turnova připomněly i peripetie osudu samotného pomníku - jak Pekařovy busty, tak rovněž mramorového podstavce. "Rodáci" obnovu pomníku iniciovali, proto se také s mimořádnou obětavostí podíleli na záchraně obtížně nalezeného hlavního podstavce, který -již dávno prodán- se povaloval u jednoho kameníka. Záslouhou turnovského starosty byly díly podstavce pomníku zachráněny a pak navíc přičiněním předsedy spolku MUDr. Jiřího Šolce pečlivě a profesně ošetřeny a opracovány v odborné sochařské škole v Hořicích. Však díky této aktivitě se později právě prostřednictvím odborníků hořické školy i jejich žáků podařilo celý pomník sestavit a uložit na původní místo v Turnově.

Spolek rodáků věnoval navíc na odhalení pomníku 5 tisíc korun. A významným pomocníkem nejen při této objemné a velezáslužné akci byl aktivní člen spolku, fotograf pan Jaroslav Hajfler. O jeho sžití se s městem a jeho vývojem nejlépe hovoří celá série fotozáběrů a fotodokumentace, jež je formou zvláštní přílohy a nedílnou součástí turnovské Pamětní knihy, resp. jejích jednotlivých každoročních zápisů. (Zatím se to týká záznamů událostí v letech 1993 a 1994.)

"Rodáci" však měli v průběhu roku "na svědomí" ještě další aktivity. Kromě toho, že trvale střádají na obnovu turnovské kašny na centrálním náměstí (na kontě ke konci r. 1994 bylo asi 170 tis. Kč), také různě přispívají. Výše se už vzpomnělo, že se na obnovení Pekařova pomníku podíleli příspěvkem ve výši 5 tis. Kč. Dále také přispěli městské knihovně na nákup knih částkou 500 Kč, na rekonstrukci a otevření děkanského kostela 3 tisíci korun. Naopak na konto spolku přispěli holandští přátelé z družebního města Reeuwijku částkou 500 guldenů (holandských zlatých). Výbornou akcí spolku, připomínající někdejší předválečný Okrašlovací spolek města (který by - objektivně řečeno - měl v plném rozsahu tj. profesně, ale též citovně a turnovsky patrioticky, nahradit dosavadní podnik Technické služby města Turnova!) bylo obnovení velmi zchátralého a poškozeného pavilónku v městském parku poblíž pramene "Boží vody". Zasloužil se o to především svojí nezníčitelnou vitalitou a nadšením pan učitel Miloslav Kopal. Starostlivě sháněl sponzory i pracovníky, kteří by provedli nezbytné tesařské a truhlářské práce. Nakonec na celou akci finančně přispěly zejména firmy Pila Plátek a projekčně stavební podnik SEKO. První darovala materiál (dřevo), druhá pak finanční částku ve výši 5 tisíc korun a nezbytné poradenství. Vlastní tesařské práce provedl pan Kraus.

Členové spolku se rovněž zúčastnili na celkové úpravě pomníku padlým v Dolánkách (u bývalé školy): sestříhali plot, vytrhali plevel ze záhonků, přeryli je, upravili cestičky, navezli nový písek a pozlatili písmo na pomníčku. Kronikář spolku rodáků pan Mirek Haken k tomu poznamenal : "Občané Dolánek si nás při práci sice dost prohlíželi, ale -kupodivu !-nás nevyhnali. "

Škoda, že tyto aktivity velmi často nejsou spoluobčany náležitě doceněny a že už je mezi lidmi zase tolik nezájmu o věci veřejné! ale také je škoda, že se sami aktéři nedokáží dost důrazně prezentovat -třeba pravidelným zpravodajstvím o svých činnostech v regionálních Pojizerských listech! To by měly výbory jednotlivých sdružení a spolků považovat za jednu ze svých hlavních povinností.

V září pak "rodáci" přidali ještě další rekonstruovaný objekt díky své péči a zájmu :

iniciovali opravu schodů za mostem pod Šetřilovskem, které rovněž byly ve špatném stavu. Na příkaz vedení Technických služeb opravu provedla zednická parta z Volavce.

A kalendářní rok členové spolku rodáků ukončili dvěma již zavedenými akcemi: především to byl tradičně oslavný večer na počest 28. října 1918 i jeho průvodní kulturní pořad (zpěvácký spolek Dvořák úvodem zapěl státní hymnu - navíc poprvé s oběma slokami, členové ochotnického spolku pánové Kolliner a P. Haken četli z Čapkových "Hovorů s T. G. M. " a na závěr se turnovské veřejnosti prvně představilo obnovené "Orchestrální sdružení Turnova".

Druhou akcí na konci roku pak byla výborná mikulášská nadílka v městském divadle. V pondělí 5. prosince sehráli nejprve žáci dramatické výchovy základních škol pohádku "Šíleně protivná princezna", aby po tomto představení nastoupil Mikuláš v doprovodu s andělem a dvěma řadivými čerty. O dárky se postarali zejména přátelé "rodáků" z Holandska a svijanská firma Nezdara, která darovala spoustu jižního ovoce. Bylo to báječné ukončení bohatého roku 1994 v historii Spolku rodáků a přátel Turnova.

Město Turnov je členem několika regionálně zaměřených občanských aktivit- sdružení. Patří k nim známý Euroregion-Liberec (který byl od začátku budován svrchu - za výrazného přispění a s podporou okresního úřadu - s úmyslem postupně prosadit vyšší územně správní útvar přibližně v rozsahu někdejšího Libereckého /severočeského/ kraje, zrušeného v r. 1960). Současně či dokonce časově ještě dříve, se město Turnov aktivně podílelo na konstituování /zrodu/ vskutku o b ě a n s k é h o a samosprávného institutu:

Sdružení měst a obcí Český ráj. Toto sdružení (dále SMOČR) bylo založeno v Lázních Sedmihorky 23. června 1992 a okamžitě mělo d v a c e t d v a

řádných členů /obcí/. V průběhu několika málo měsíců ještě v r. 1992 vstoupilo do sdružení dalších p ě t měst a obcí, takže k l. l. 1993 mělo

řádných 27 členů. (Koncem roku 1994 přistoupila obec Boseň u Mnichova Hradiště, takže k 31. 12.

1994 mělo sdružení celkem 28 registrovaných členů. Tím se SMOČR stalo v Čechách jednou z nejsilnějších dobrovolných občanských regionálních společenstev měst a obcí vůbec).

Členskými obcemi jsou: Boseň, Český Dub, Čtveřín,

Hrubá Skála, Jenišovice, Kacanovy, Karlovice, Klokočí,

Kobyly, Ktová, Líšný, Malá Skála, Ohrazenice, Přepeře,

Mírová p. Koz. , Příšovice, Radostná p. Koz. , Rakousy,

Rovensko p. Tr. , Soběslavice, Svijancký Újezd,

Tatobity, Turnov, Vlastibořice, Všeň, Vyskeř, Žďárek a

Železný Brod. tento kolektiv obcí si zvolil své řídicí orgány. Radu sdružení zatím tvořily tyto obce :

Hrubá Skála (starosta Jaroslav Trakal),

Karlovice (starostka Vlasta Špačková), Mírová p. K.

/starosta Jaroslav Havlíček), Příšovice (starosta Petr Prádl), Rovensko p. Tr. (starosta Václav

Brunclík do voleb v listopadu 1994, po volbách - Ladislav Šálek), Tatobity (starosta Břetislav

Mánek do voleb, po volbách Jiří Bakeš), Turnov (starosta JUDr. Václav Šolc), Vyskeř (starosta

Přemysl Pelc do voleb, po volbách Luděk Lásk a) a Železný Brod (starosta Jiří Josef do voleb, po

volbách mgr. Václav Horáček).

SMOČR se sešlo ke své řádné členské schůzi 18. března 1994 v zasedací místnosti turnovské radnice. Zprávu o činnosti za období od ledna 1993 podal jednatel V. Jenšovský. Z ní možno vyzvednout zejména toto : Sdružení se prosazovalo navenek především v podpoře tvorby jednotné a pevné infrastruktury pro cestovní ruch, který nutno v turisticky atraktivní oblasti jakou je Český ráj, považovat za rozhodující ekonomický činitel růstu. V tom směru se proto SMOČR angažovalo rovněž v otázkách přímé pomoci hradu Trosky, při projednávání a mapování majetkoprávních otázek kolem hradu Valečov u Mnichova Hradiště, v tzv. "cause Hrubý Rohozec" a při pomoci obcím prosadit některé jejich nezbytné požadavky. V tom směru se sdružení dostalo do sporu i s vedením monopolní organizace Telecom v semilském okrese, neboť tato instituce se trvale chová despoticky, prosazuje záměry přijaté ještě před listopadem 1989 a vůbec nereaguje na požadavky zákazníka /chybí konkurence a tudíž i tržní vztahy de facto/. Hlavní zájem SMOČR se soustředil prostřednictvím jeho f o n d u

- tedy Nadace "Rozvoj Českého ráje" - na podporu zvýšené produkce různých publikací, map,

plánek, průvodců atd. Prostřednictvím této n a d a c e byly v r. 1994 vydány reeditované brožury

"Český ráj je tu pro Vás" (v češtině a němčině) a koncem roku vyšla nová výpravná brožura "20

kratších i delších výletů z Turnova po Českém ráji", kde potřebná sdělení návštěvníkům oblasti i

Turnova o vynikající historii organizované turistiky zejména na Turnovsku mají názorně prokázat,

že naše město je skutečným centrem cestovního ruchu v prostoru celého Českého ráje. Brožura tím

současně dokazuje, jak oblasti ublížilo její dosavadní, stále ještě přetrvávající správní uspořádání.

Na této členské schůzi byl jednomyslně přijat návrh, aby členské obce přispívaly do fondu Nadace

každoročně příspěvkem 1,-Kč za občana a to na podporu zejména ediční činnosti nadace i

samotného sdružení. Tato částka je splatná vždy do konce května běžného roku. Současně zástupci

členských obcí vyslovili souhlas s tím, aby Nadace rovněž podporovala různé zvláště zajímavé

aktivity a občanské iniciativy v regionu, jež prospívají zviditelnění Turnova a jeho spádového okolí.

Na základě tohoto doporučení byl odsouhlasen příspěvek ve výši 500,-Kč z konta Nadace ve

prospěch amatérského klubu Safír (fotografové).

V rámci diskuse si zástupci rady obcí stěžovali na přílišnou byrokratičnost v práci nadřízených okresních složek, ale také na menší pochopení podnikatelské sféry. Konkrétní akce k podpoře cestovního ruchu uvedl v diskusním příspěvku pan učitel Kopal, který rovněž chtěl vědět, jaká je kontrola nad přidělováním prostředků z různých zahraničních fondů (např. program PHARE, UNDP atd. / a jak se prověřuje jejich efektivní vynakládání "v terénu".

Zástupce Železného Brodu a potenciální uchazeč o práci v nedávno založené instituci KORIDOR, spol. s. r. o. /pro organizování cestovního ruchu v rámci Českého ráje a Podkrkonoší/, pan Lízner, podal výklad o záměrech tohoto subjektu a jak jich lze nejlépe dosáhnout. V té souvislosti se hovořilo i o vytváření rajonních informačních středisek u městských úřadů a jejich počítačovým vybavením. Tento požadavek /který se pochopitelně vztahoval i na město Turnov - jež však vystupuje jakou součástí vyšší občansko-správní instituce - dobrovolného sdružení obcí/ se zdůvodňoval údajenou možností zneužití banky informací, kterých se prostřednictvím informačních systémů má síť Koridoru obcím dostávat.

V závěru byla podána ještě zpráva o připravovaném edičním plánu Nadace pro r. 1994/95. Počítá se ještě s jednou publikací shrnující zajímavosti o Turnovu - jako srdci celé oblasti. Poté se již uvažuje o vydávání brožur, které budou prezentovat návštěvníkům Českého ráje v š e c h n y členské obce Sdružení, zejména pak ty, které mají co návštěvníkům nabídnout.

Stav konta Nadace je zatím stále aktivní, byť - bohužel - velmi nevýrazný (poslední stav k 18. 3. 1994 : + 17 tis. Kč).

Do budoucna nutno usilovat o prosazování vyšší autority SMOČR v rámci celého Českého ráje a jeho prostřednictvím řešit zejména otázky, které jsou pro většinu členských obcí společné a řešitelné při spojování zájmů i prostředků. K nim jistě patří např. : tvorba životního prostředí v rámci celého regionu Český ráj (náhrada lokálních topenišť společnými systémy- elektřina, plyn), dopravní situace - společný boj proti monopolním dopravcům /ČSAD/, ochrana památek - zejména zřejmě převzetí správy TROSEK atd.

Krajinný vlastivědný sborník či časopis s nadmíru výstižným názvem "Od Ještěda k Troskám" se na pultech knihkupců a v rukou abonentů (což byli zejména učitelé a jejich žactvo) objevil poprvé v říjnu roku 1992. U jeho zrodu stály učitelské jednoty z Turnova a Českého Dubu a brzo se k nim přidaly i jejich příbuzné instituce v tehdejších správních okresech Mnichovo Hradiště a Bělá pod Bezdězem. Velmi aktivně se zakladateli a tvůrci sborníku rovněž spolupracovali nadšenci ze Sobotecka a dalších blízkých lokalit. Za Turnov byli v redakční radě učitel Jan Polák a universitní profesor Dr. Josef Vítězslav Šimák (působící ovšem v té době na Universitě Karlově v Praze). Za Český Dub velká osobnost podještědské oblasti řídicí učitel ve Světlé pod Ještědem Václav Havel, za Mnichovohradištsko pak učitel z Kláštera Hradiště nad Jizerou Alois Šimon. Později (na zlomu dvacátých a třicátých let) se redakční kruh rozrostl ještě o vlastivědného nadšence - řídicího učitele v Katusicích (na Bělsku) pana Josefa Lukavce a turnovská administrace sborníku o odborného učitele B. Finkeho. Tento kolektiv se pustil do nesmírně namáhavé a obětavé vlastivědné práce a jeho zásluhy o co nejpravdivější historický obraz našeho kraje jsou prostě nedocenitelné.

Je ovšem ještě třeba připomenout, že začátky či přípravné práce měly kořeny v čase mnohem vzdálenějším - až kdesi před rokem 1908. Ostatně jeden z prvních dokumentů, kterým je otevřený dopis "Správy muzea turnovského " a jímž se autoři (jednao se hlavně o dr. J. V. Šimáka a Jana Prouška) obraceli na tehdejší správní instituce a ředitele škol českých okresů v Jilemnici, ve Vysokém, v Nové Pace, v Lomnici n. P. , v Semilech, v Železném Brodě, v Turnově, Sobotce, Českém Dubu, v Hradišti a v Bělé pod Bezdězem již s myšlenkou či návrhem na zařízení "listu" nebo "vlastivědné organizace", pocházel z října právě roku 1908. Předtím se totiž konal v Praze (26. -28. září), který konstatoval, že bádání v oblasti regionálních dějin je na velmi špatné úrovni (ppokud vůbec existuje) a že navíc "nás již předstihli naši němečtí krajané z pohraničních okresů, ač mají podmínky mnohem obtížnější". Už tehdy měl zejména profesor Šimák naprosto jasnou a konkrétní představu o náplni i úloze takového časopisu. Pouze šlo o získání podpory ze strany potřebných autorit a hlavně pak daných úřadů. Ty ovšem v té době českému uvědomovacímu národnostnímu procesu stále ještě příliš nepřály. A pak vypukla balkánská válka (1912) a po ní první

celosvětová, takže múzy a vědy /zvláště českého národa/ opět utichly, či lépe : byly potlačeny a přehlušeny mnohem důraznější a razantnější silou - zbraněmi a politickým diktátem rakouské mocenské hierarchie.

Takže je již pochopitelnějším, proč o založení vpravdě českých vlastivědných časopisů bylo možno produktivně jednat až po r. 1918 - po vzniku samostatného státu. I v těchto podmínkách však vznik takových sborníků nebyl jednoduchý. Stát byl ve svízelné hospodářské situaci, nijak příliš nekvetl ani soukromý sektor, republika vinou nacionalistických a proletářských ideologií zejména v sousedním Maďarsku i Polsku zápasila o samotnou existenci a na nový stát dopadala i tíživá atmosféra v sousedním Německu, které se pod vlivem především bolševických demagogů také tradikalizovalo a celkově ekonomicky zhroutilo.

Avšak právě na tom, jak se nový československý stát dokázal přes všechny hospodářsko-finanční problémy aktivně postavit na podporu rozvoje věd a celkové národní vzdělanosti, lze demonstrovat jeho intelektuální sílu a jedinečnost. V tomto ovzduší pak - s pochopením i místních institucí, zvláště školních správ, obecních i městských úřadů - se zrodil konečně tolik let připravovaný vlastivědný sborník v severočeském regionu. Jeho název pak prvotřídně charakterizoval teritoriální záběr časopisu (Od Ještěda k Troskám) a zároveň vystihl i tradiční vazby v rámci celého území, které měly rovněž dlouhodobou, v daném případě dokonce staletou tradici. (V tomto směru se nelze divit, že mnohem později se totalitní komunistický režim snažil právě tyto historické reminiscence, spojení a vzájemná předvíva přerušit a zdecimovat. Lze se však divit a to přímo provokativně, že na těchto zdecimovaných vazbách, jež odpovídají nekalým záměrům bolševické moci, dokáže bez uzardění stavět i polistopadový režim současnosti.

Počátkem roku 1994 se na popud Dr. Zdeňka Mrkáčka, vedoucího správy Chráněné krajinné oblasti Český ráj a jednoho ze zakladatelů nadace Fond Český ráj /při CHKO/, sešli na koordinační schůzce představitelé CHKO, Okresního muzea Českého ráje a Nadace "Rozvoj Českého ráje" /=fonde Sdružení města a obcí Český ráj/. Konkrétně šlo o Dr. Zdeňka Mrkáčka, Dr. Václava Jakoubčovou a Václava Jenšovského, prom. fil. (mj. též městského kronikáře). Dr. Mrkáček přitom svou iniciativou oživil návrh nejméně rok a půl starý, který na sklonku r. 1992 předkládala již Iniciativní skupina pro rehabilitaci Českého ráje a Turnova. Shoda názorů byla v tomto směru tedy zjevná. (Písemná výzva Dr. Mrkáčka má čj. 168/94 ze 14. 3. 1994 - dodatečně předložený písemný návrh na obnovu sborníku Od Ještěda k Troskám pak nese datum 20. 2. až 11. 3. 1994).

První krátká schůzka za účasti Dr. Mrkáčka, Dr. Jakoubčové a V. Jenšovského se uskutečnila 22. 4. v muzeu. - Oficiálně se však jednalo 23. června, kdy došlo k základní shodě o formátu i zaměření časopisu /skladbě základních materiálů/ a kdy finanční zajištění sborníku přislíbili představitelé muzea a správy CHKO, resp. její nadace. Plnou podporu realizace této myšlenky přislíbil rovněž zástupce Nadace "Rozvoj Českého ráje", který s sebou přinesl písemný souhlas s podporou od dvou členů rady Sdružení měst a obcí Český ráj (obce Vyskeř a Příšovice), s dalšími kladnými vyjádřeními bylo logicky možno počítat. Na schůzce bylo rozhodnuto svolat po prázdninách shromáždění obecních kronikářů nejméně v rozsahu býv. turnovského okresu. Zajišťovala Nadace "Rozvoj Českého ráje" /p. Jenšovský/. Mezitím se rovněž po dvou liniích začaly připravovat návrhy na obálku sborníku, jež měla - dle tradice - mít rozměry odpovídající mírně zvětšené A5.

Další schůzka zakládajících osob, resp. zástupců gesčních institucí, se uskutečnila po poledni dne 6. září v turnovském muzeu. Byly projednány některé technické otázky časopisu, došlo se k dohodě na základních úrovních honorářových tax a správa CHKO převzala plnou odpovědnost za problematiku administrace sborníku (přesný seznam abonentů, jejich adresy, účetnictví atd.). V zásadě se rovněž přítomní dohodli na sestavě redakční rady a profesní odpovědnosti za úroveň příspěvků (=ryze historické posuzování materiálů převzaly Dr. Jakoubčová a dr. Maierová, přírodovědné příspěvky posuzuje dr. Mrkáček a za redakční zpracování základních materiálů, přípravu jednotlivých čísel sborníku, jeho grafickou úpravu, zajišťování a zpracování zpravodajství (zejména rubriky "Různé aktuality"), za návrhy honorářů a jejich předávání k proplácení je odpovědný V. Jenšovský). Zároveň tato schůzka byla přípravou na odpolední setkání (v 15 hod.) s pozvanými obecními kronikáři z celého regionu.

Shromáždění obecních kronikářů se zúčastnilo z cca 50 pozvaných 25 zájemců. vesměs chyběli ti,

kteří ve svých obcích zajišťovali formální kronikářské zápisy ještě za minulého režimu (kdy se kronikářství z moci úřední zvrhlo v oficiální pochlebování "vedoucí síle" a jejím místním představitelům). Přítomně pozdravil pan Jenšovský, nastínil představy přípravné redakční rady o obraze budoucího časopisu a předal slovo Dr. Mrkáčkovi. Ten pak seznámil shromáždění s projektem obnovovaného vlastivědného sborníku. V diskusi vystoupilo několik přítomných - např. kronikářka Malé Skály-Vranového paní L. Wolfová a tamní knihovnice J. Votavová, kronikářka Železného Brodu pí. E. Vozková, soukromý badatel z Českého Dubu p. Fr. Markvart, prof. J. Brož ze Lhotice u Mnichova Hradiště, Vlad. Mikolášek ze Železného Brodu, p. Drbohlav ze Ktové, sl. Prudičová ze SUPŠ v Turnově, p. učitel F. Mlejnek z Vesce, p. Tausig z Klubu přátel železnice v Turnově a další. Někteří z přítomných již s sebou přinesli první příspěvky pro sborník. Ze zasedání byl pořízen podrobný zápis, který je k dispozici u všech členů redakční rady sborníku.

Dne 17. října se pak sešla skupina D. Mrkáček, Dr. Jakoubčová, Dr. Maierová a V. Jenšovský k další pracovní poradě. Po několikerém posouzení byla akceptována grafická úprava titulní strany obálky a v podstatě /s menšími úpravami/ přijat návrh grafičky paní Martiny Bachové z Mnichova Hradiště. Rovněž se přítomní shodli na textové náplni titulní strany i na úpravě a obsahu tiráže. Bylo rozhodnuto, že předsedou redakční rady se stává p. Jenšovský, který je rovněž nadále odpovědný za pravidelné svolávání i přípravu schůzí redakční rady. Přítomní byli zároveň seznámeni s dosavadními jednáními s různými tiskárenskými firmami o případné výrobě sborníku. Cenové relace potenciálních zajišťovatelů sborníku po stránce výrobní (tiskové atd.) byly v této době následující :Turnovské tiskárny (UNIPRES)= 23 tis.

Kč za číslo, Tygros= 23. tis. Kč, tiskárna Novotný= 12 tis. Kč a tiskárny Zaplatílek ve vesci= rovněž cca 12 tis. Kč. Bylo dohodnuto, že se ještě posoudí další možnosti /např. tiskárna Leber v Mnichově Hradišti).

Zástupce nadace Fond Českého ráje vzal na náklady jejího účtu výrobu celého č. 1/94 sborníku a zavázal se provádět veškerou účetní agendu pro roky 1994 a 1995 silami správy CHKO. Přítomní považovali za přijatelný rozsah každého čísla cca od 32 do 40 stran formátu A5 při nákladu (zatím) 1000 ks. Zároveň byly rozděleny tvůrčí úkoly pro zásadní materiály, jež by se měly objevit v připravovaném čísle 1/94.

V dalších jednáních s různými tiskárnami a při posuzování všech výhod i nevýhod se redakční rada /její základní kádr/ shodl v názoru, že zřejmě nejideálnější firmou pro výrobu sborníku bude tiskárna Leber v Mnichově Hradišti. Pánové Dr. Mrkáček i Jenšovský tuto možnost prověřili osobně na místě, hovořili s majitelem a přesvědčili se, že je nejen zdatný odborník, ale i vstřícný podnikatel. Pan Leber byl navíc ochoten akceptovat představu redakční rady pokud šlo o obálku sborníku /mramorový papír/ v solidní cenové úrovni, včetně jejího grafického i barevného provedení.

Tak se nakonec podařilo dát do tisku několik týdnů již připravované číslo 1/94 (s označením "Prosinec 1994"). Jeho vytištění se však již nepodařilo stihnout do konce roku.

Záměrně jsme popsali přípravu a zrod obnoveného sborníku Od Ještěda k Troskám, přesněji jeho č. 1/94 (průzkumového) značně podrobně, aby bylo na vhodném místě zaznamenáno, s jakou pietou a snahou se tvůrci vlastivědného regionálního časopisu v našem tradičním teritoriu o jeho nový zrod zasloužili. Jsme totiž přesvědčeni, že v etapě postkomunistické společnosti je v zájmu národních tradic a občanské etiky i odpovědnosti nadmíru zapotřebí opětně vzbudit v občanovi hrdost nad jeho příslušností k danému území, jež se může pyšnit tak vzácně bohatou minulostí.

Po Listopadu 1989 se většina ideových směrů, hlásících se k demokratické a občanské společnosti, logicky rovněž postavila do řad obhájců významné úlohy církvi v procesu humanizace postkomunistického prostředí. Nejinak tomu bylo v Turnově. Protože jsme v kronikářských záznamech za r. 1993 kapitolu o práci jednotlivých církví a jejich společenstev nezachytili, snažil se kronikář získat co nejširší informační fond přímo od nejodpovědnějších osobností jednotlivých

církevních komunit. Přes všechno úsilí, zatím bude chybět ucelená zpráva o práci turnovské církve římsko-katolické.

Přesto si však v životě římsko-katolických věřících v Turnově a jejich obce musíme všimnout jedné velmi záslužné akce: Dne 10. prosince proběhlo za značné pozornosti veřejnosti znovuposvěcení kostela sv. Mikuláše. Hlavní slovo přednesl litoměřický biskup Msgr. ThDr. Josef Koukl, který rovněž provedl slavnostní akt nového posvěcení. Pak vikář, odpovědný správce turnovského děkanství dr. Hladík, upřímně poděkoval mnoha jednotlivcům, institucím i spolkům, jež se na celkové rekonstrukci kostela významně podíleli. samozřejmě především všem dárcům a dobrodincům, díky jejichž finančním příspěvkům se vůbec tak nákladnou opravu podařilo uskutenčnit. S opravou chrámu bylo a zřejmě ještě zůstává hodně starostí: ze státních prostředků (na rekonstrukci výrazně poškozených či věkem "unavených" sakrálních staveb) se uhradila jen oprava fasády a byla provedena spodní izolace objektu, větší část prostředků /asi 700 tis. Kč/, které byly zapotřebí na modernizaci elektroinstalace, zabezpečovacího zařízení, na výmalbu vnitřku, opravu oltářů a restauraci obrazů a sakrálních symbolů se sehnala sbírkou mezi věřícími a sponzory, částkou 200 tis. korun přispěla rovněž pomocná církevní německá organizace "Kirche in not"(Církev v nouzi).

Jedním z umělých problémů, jež v souvislosti s rekonstrukcí celého chrámu vznikly, byl a snad ještě stále je , oficiální spor s památkáři. V kostele z iniciativy pana vikáře některé rekonstrukční umělecké práce provedli umělci pozlačovači či truhláři bez oficiálních licencí. Kdyby tytéž práce (a nutno dodat, že dokonale provedené!) udělali akademičtí restaurátoři, byly by finanční náklady jistě minimálně o 100 % vyšší. Co k tomu dodávat ?

Svou procházku za informacemi o činnostech místních církevních sborů začneme u Církve československé husitské. V jejím čele stojí od listopadu 1993 ThMgr Oldřich Bezděčík, který kromě turnovské náboženské obce obsluhuje pravidelnou duchovenskou činností členy na Sychrově, ve Vesci, v Pěnčíně, v Jenišovicích a při letních bohoslužbách u pomníku Mistra Jana Husa v Klokočí. Turnovská náboženská obec ČsCH má přibližně 530 registrovaných členů. Při pravidelných nedělních či svátečních bohoslužbách v Husově sboru v Turnově (Žižkova ulice) se schází okolo 50 věřících. Pan farář rovněž vyučuje náboženství ve školách (v Turnově i v Přeperech to celkem představovalo za rok 126 hodin náboženství), vysluhuje při křtech, svatbách i pohřbech. Jako pozoruhodnost jistě stojí za zmínku, že z deseti křtů se jeden týkal sólisty opery Národního divadla v Praze pana Lud'ka Veleho. Ten pak přítomným zazpíval při "půlnoční mši" v kapli na Sychrově i v Klokočí u pomníku Mistra Jana.

sbor se chází na faře v Turnově každý čtvrtek k biblickým hodinám nebo pobožnostem. Při květnových "májových pobožnostech" pravidelně zvou jako hosty duchovní z okolních náboženských obcí. Velmi úzce sbor spolupracuje s turnovskou Jednotou bratrskou, společně se scházejí k ekumenickým pobožnostem (např. věnovaným jednotě křesťanů, světovému "týdnu modliteb" apod.). Střídavě rovněž konají pobožnosti v Husově sboru a ve sboru Jednoty bratrské. Realizované peněžité sbírky z těchto akcí se zásadně odesílají na dobročinné účely.

S příslušníky náboženské obce se turnovská ČsCH

účastnila celocírkevních akcí: byla to okrsková či diecézní shromáždění. Učastnili se církevního sněmu v Praze, kde byl zvolen nový patriarcha - Josef Špak. Turnovský farář kázal rovněž na církevním shromáždění ve Škodějově (rodišti prvního patriarchy Karla Farského u příležitosti oslav jeho narození). V Husově sboru pořádali nepravdělně poslech reprodukováné hudby s duchovním posláním, před vánoci se ve sboru konal koncert skupiny "Oboroh".

Příznivci a členové církve v Turnově v r. 1994 opravili interiér kostela své církve v Jenišovicích a hodlají dosáhnout i opravy fasády sboru v Turnově. (Obrátili se s prosbou o případný finanční příspěvek na Okresní úřad do Semil /rozpočet opravy předpokládá půl milionu korun!/, ale byli odmítnuti se zdůvodněním, že se nejedná o objekt památkově chráněný.) A tak se alespoň svými silami úspěšně pustili do úprav a malby interiérů turnovské fary.

Jak bylo uvedeno v záznamu o nejdůležitějších akcích Církve československé husitské, existují již dlouhodobější úzké ekumenické kontakty této církve právě s turnovskou Jednotou bratrskou (JB). V tomto směru byly uspořádány společné sešlosti již na počátku roku: 6. a 13. ledna to byla společná

shromáždění v rámci Ekumenického týdne modliteb, 10. února pak přednášela Marie Ulrichová o Palestině, přičemž palestinské křesťanky připravily program Světového dne modliteb. Podle něho se pak uskutečnilo společné shromáždění obou zprátených turnovských náboženských sborů 4. března.

Turnovský sbor JB rovněž navázal upřímné kontakty přátelství se sborem v německém Kônigsfeldu, do Turnova přijel na krátkou návštěvu tamní kazatel Albert Schönleber s manželkou (27. 3.). Do života světové Jednoty bratrské měli členové zdejšího sboru možnost nahlédnout prostřednictvím zajímavé přednášky s diapositivy, kterou připravil kazatel Bohumil Kejř z vedení církve. Vyprávěl o své cestě do Nicaraguy.

Na jaře mělo dojít v Turnově k výměně kazatele, nakonec z tohoto záměru sešlo a tak farář Jiří Polma v Turnově zatím zůstává.

Významnou událostí pro Jednotu bratrskou v Čechách a tím spíše přímo pro její větev v Turnově byl sjezd církevní mládeže JB, k němuž došlo ve dnech 21. -23. 10. 1994.

Sjezd se uskutečnil v c e n t r u Českého ráje!

Do Turnova přijelo na 250 účastníků nejen z řad Jednoty bratrské, nýbrž rovněž z jiných křesťanských uskupení. Dne 22. října se konala evangelizace v sále Střelnice. Kázal tu Ondřej Halama, člen vedení české církve. V neděli pak proběhlo znovu kázání na Střelnici (jeho realizátorem se stal bratr Petr Krásný z Frýdlantu).

Na adventní první den (27. listopadu) hostoval v Turnově bývalý předseda církve Jindřich Halama st. ,který posloužil kázáním a vysluhováním Svaté večere Páně. Vánoce prožila JB v Turnově na shromáždění se svými dětmi 18. prosince (dětská slavnost s nadílkou). Mladí však rovněž vyšli za svými spoluobčany do jejich příbytků, stalo se tak především v turnovských penzionech a v domě s pečovatelskou službou (23. prosince). A konečně silvestrovským shromážděním mládeže (za účasti i starších členů sboru) přešla turnovská JB do nového roku 1995.

Při postupném probouzení našeho města ze stagnace a letargie minulých mnoha let nás chodce stále více poutají zcela nově opravené domy, jejich fasády, vstupní prostory, výkladay a vše, co k nim patří. Proto nám nemohl uniknout ani rychle upravovaný dům v Nádražní ulici, ve kterém byla zpočátku rovněž velmi agilní a vstřícná prodejna zdravé výživy paní Gazdíkové "Nový život" /či Vegetka/ a později (jen krátce) prodej knih. Nad vchodem do tohoto domu, opatřeným ozdobnou mříží, je výrazný nápis "Modlitebna". Ta je vybudovaná /ano,zcela nově postavená!/ ve dvorním traktu budovy. Přijmete-li pozvání, naleznete tu vchod otevřen každou sobotu při pravidelných shromážděních věřících církve adventistů sedmého dne. (Podívat se však můžete přijít i kdykoliv jindy).

Po vstupu se ocitnete ve velmi příjemném prostředí

modlitebny, která už svým vzhledem a nesmírnou čistotou i cudností vytváří povzbudivou atmosféru, jistě velmi účinnou při přátelských setkáních sboru. Stavbu provedli svépomocí členové a přátelé církve adventistů, která z principu praktikuje důslednou odluku církve od státu. Z těchto důvodů i výstavba modlitebny a úprava okolí šla výhradně z prostředků věřících.

Ač je komunita příslušníků církve adventistů i v Turnově malá, jejich činnost pro jiné je nezastupitelná. Pořádají semináře o zdravé výživě a životním stylu, odnaučují kuřákyjejich zlovyku, snaží se chránit před stresem, který přináší přebujelá technika i různé projevy lidského vykojení. Proto uskutečňují kurzy poznávání bible a vyvíjejí i jinou prospěšnou činnost.

V rámci církve adventistů pracuje např. organizace ADRA s celosvětovou ryze humanitní působností. Její sekce v České republice pracují za podpory všech sborů. I turnovská komunita se aktivně podílí na pomoci hladovějícím a jinak postiženým lidem např. v bývalé Jugoslavii, v Albánii, pomáhala v Rumunsku, ale i jinde. Na všechna tato místa zaslala ADRA celé kamiony významné pomoci. Organiazce ADRA se se svým charitativním programem pomoci trpícím všude ve světě prosadila i v Turnově. Získala po jednání od městského úřadu vhodné prostory v budově za kasárnami a zde každé úterý od 14 do 18 hodin jsou připraveni jejich členové, aby od dárců převzali různé zachovalé oděvy, prádlo atd. Tato služba adventistů funguje právě od r. 1994. Došlo i na úzkou spolupráci s pracovníci sociálního odboru městského úřadu.

Už v kronikářském zápisu za rok 1993 jsme uvedli, že faktická transformace společnosti nemůže spoléhat pouze na změny v ekonomice, ani jen na přeměnu vlastnických vztahů, nemění-li se současně společenské vědomí a úroveň obecné vzdělanosti populace, velmi úzce spojená s růstem etických hodnot a občanských cností. Na to už dávno vždy upozorňoval T. G. Masaryk. K těmto změnám pochopitelně mimořádně silně může přispět každá církev akcentací všech základních křesťanských hodnot, ale bez kvalitního rozhledu, schopnosti jedincovy orientace ve stále složitějším světě kolem nás, bez solidní výchovy člověka v jeho ranném stádiu vývoje jsou všechny ostatní prostředky málo účinné. Proto svobodná a demokratická společnost musí přímo a neindirectně vymezit a zajistit celé školské prostředí a jejím prostředkům.

Česká společnost stále teprve na skutečnou transformaci našeho školství čeká. Zatímco mnohé se v letech 1990-1994 výrazně pohnulo kupředu, naše školství prozatím i v r. 1994 přešlapovalo na místě. Jinak řečeno: život se rozběhl novým směrem, ale naše škola se ještě nepřeměnila. Sice se počítalo s tím, že se už v r. 1994 objeví alespoň návrh nového školského zákona, ale - jak rok ukázal - tato práce se zřejmě zcela přesouvá až do dalšího období.

Ministerstvo školství (celý jeho název zní: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR) sice delší čas laboruje nad otázkou koncepce českého školství v podmínkách vyspělé občanské společnosti, avšak -jak leccos naznačuje /včetně mnoha až chaotických změn návrhů učebních plánů různých středních škol a jejich statutů/- mnohdy navrhované novinky opomíjejí značnou morální devastaci nezanedbatelné části společnosti, jak ji tu zanechala minulá komunistická éra. Je sice pravda, že ministerstvo např. už koncem r. 1991 schválilo učební plán gymnázia s čtyřletým studijním cyklem (s platností od l. 9. 1992) a vložilo do rukou ředitelů velkou pravomoc pokud jde o variabilitu náplně i forem všeobecného vzdělávání, ale jakoby se nebralo v úvahu, že výrazná část učitelstva /jež vystudovala v letech vlády totality/, je stále ještě poznamenána dogmatismem a školometstvím, ale i notnou dávkou byrokratismu, formálního výkaznictví atp. , jež vyžadovaly řídicí orgány minulého režimu. Nic na tom nemění fakt, že ředitelé mohou mít k ruce poradní orgány. Protože navíc období po Listopadu 1989 je pod silným tlakem technokratického myšlení (jež ke včerejšímu zmaterializovanému vulgarizmu také nemá často daleko), nelze se podívat, že např. v různých návrzích nových (tzv. moderních) vyučovacích metod i programů jsou silně potlačovány předměty humanizující studentovo vidění světa (např. dějepis, etika, filosofie, estetika, společenské chování atd.). A to jsou rovněž vážné problémy, jež ovlivňují samu podstatu tvorby nového školského zákona a tedy transformaci školství jako celek.

Pohledme na jeden z největších a nejvýznamnějších školních ústavů v našem městě (středoškolského typu), jak se v jeho práci odrazil rok 1994. Sledujeme činnost turnovského gymnázia.

V současnosti má škola čtrnáct tříd se 425 studenty tuzemskými a 4 zahraničními. Realizují se v jeho zedech dva ucelené pedagogicko-výchovné programy: sedmileté gymnázium + čtyřleté gymnázium. Přitom ti studenti, kteří nastoupí v září r. 1995, budou studenty osmiletého gymnaziálního cyklu.

Závěrem roku (přesně 31. 12. 1994) budovu gymnázia opustila 3. základní škola (býv. ředitel Břetislav Mánek) a stěhovala se do nové budovy, jež vznikla generální přestavbou bývalých dolních kasáren v Turnově. (O této velké stavební akci, jež se mohla vskutku na úrovni realizovat díky přísunu finančních prostředků ze státních zdrojů určených na obnovu cleků do roku 1990 sloužících okupační armádě býv. SSSR a o níž byl mezi stavebními firmami mimořádný zájem, je psáno na jiném místě tohoto kronikářského záznamu.)

Pro orientaci je vhodné připomenout, že kdysi velmi architektonicky atraktivní a moderní budova gymnázia na Výšince (dokončená v r. 1934) je majetkem města. Škola je tedy v budově v nájmu. Od závěru roku probíhá v gymnaziu nezbytná rekonstrukce plavecké učebny (bazénu s příslušenstvím), na kterou škola dostala dotaci od ministerstva školství ve výši 3 milionů korun, město Turnov financuje zbytek rozpočtu (asi do výše 4 milionů Kč). Díky zmíněné státní (ministerské) dotaci bylo

možno vůbec k rekonstrukci přistoupit.

Zdá se že turnovské gymnázium znovu získává jméno, lze tak soudit z relativně velmi slušné úspěšnosti jeho absolventů v přijímacích řízeních na vysoké školy. Ve školním roce 1993/94 se na vysoké školy dostalo 74 % přihlášených (těch, kteří podali přihlášky). Z nich pak se např. I. Súlovský dokonce dostal na univerzitu ve Vídni.

Pozoruhodné jsou zahraniční aktivity turnovského gymnázia. Např. v rámci programu AFS (American Field Service = mezinárodní forma pomoci studentstvu v zemích utlačovaných mocnostmi "OSY").

Platila zejména po 2. světové válce. Dnes se zkratka sice používá nadále, ale jedná se již daleko spíše o nadnárodní institut pomoci v oblasti výchovy a kultury. Nyní se hovoří většinou o tzv. "Intercultural Programu" /IP/), se Turnov díky svému gymnaziu už stává evropským pojmem. Již druhým rokem z turnovského gymnázia v průběhu roku studenti neodcházejí, ale naopak přicházejí. Tak kupř. v ročníku 1994/95 studují v Turnově Andreas Halse z Norska, Mary Clark z Hawaie-USA, Ticiane Cristofoli z Brazílie a Anouska van Ravenstein Nový Zéland. V rámci téhož programu turnovští studenti rok studují a pobývají v zahraničí -kupř. K. Hušková je v Norsku a vloni byli J. Vaňátko a L. Preisler v USA.

Nejsou to však jen výměnné studijní možnosti pro jednotlivce, nýbrž také velmi kvalitní a poučné poznávací zájezdy pro kolektivy. Turnovští studenti se tak podívali do Goudy v Holandsku, do St. Martin-le-Beau ve Francii - a to za velmi výhodných cenových podmínek. Pro studenty jeden týden pobytu ve Francii (zámky na Loire-Paříž) za necelé dva tisíce korun /postačí porovnat s nabídkami srovnatelné povahy u řady cestovních kanceláří !/.

Většina škol i v Turnově očekává, že k rozhodujícím změnám by ve vlastním systému řízení i organizování jejich vnitřní činnosti mělo dojít už počínaje rokem 1995. Půjde -např. v případě vzpomínaného gymnázia- jistě zvláště o jeho interní vybavení. Snad se konečně podaří alespoň zčásti toto jeho vnitřní bohatství dostat na úroveň doby a také odpovídající tradicím našeho regionu.

Zcela jistě do kytice turnovských škol patří na nejpřednějším místě naše "šperkárna", resp. oficiálně jmenovaná Střední umělecko-průmyslová škola (Skálova ul. čp. 373). Ta navíc v r. 1994 oslavila 110 let svého trvání. Však se také konaly různé doprovodné akce, včetně velkorysého setkání absolventů školy (Sedmihorky, 18. 6.). Vynikající byla výstava /přehlídka/ nejlepších prací žáků školy v Okresním muzeu Českého ráje v Turnově. Tato výstava, jejíž vernisáž byla 16. června, trvala přes celé prázdniny, zatímco paralelní "menší" výstava současných vynikajících žáků byla umístěna přímo ve škole a končila se závěrem roku.

(O této doprovodné akci byla již zmínka v rámci kapitoly o činnosti turnovského muzea).

Ve sledovaném roce se rovněž zjistilo, že stará budova školy je majetkem města a na základě této skutečnosti vedení školy získalo od turnovského magistrátu příslib, že zajistí v dohledné době generální opravu umělecky velmi hodnotné fasády (příklad typické české stavební secese). Škola rovněž zahájila práce na celkové plynofikaci svých budov.

Od 1. září ročníku 1994/95 začala rovněž výuka nového oboru -umělecké odlévání kovů. V té souvislosti se dokončily prostory pro vlastní výuku v rámci daného oboru, prováděly se mnohé úpravy a jiné nezbytné práce. - V prosinci škola otevřela knihovnu s čítárnou (studovnu) s kapacitou 15 míst, v knihovně se nachází asi tři tisíce knižních svazků.

Pozoruhodné jsou také zahraniční aktivity školy. Jde zejména o studentské výměnné stáže na základě dohod: týká se to např. holandského sídla Vaschoon, švábského Gmundu a přátelských vazeb na Řecko. Ve všech případech se jedná o úzkou komunikaci se školami s podobným zaměřením, jaké má i škola turnovská.

SUPŠ v Turnově se podílela nebo byla sama inspirátorkou několika symposií a seminářů. Těsnou spoluprací má již delší čas s Okresním muzeem Českého ráje (zde se pořádá každoroční symposium s přehlídkou hotových uměleckých děl -šperků atp. a pro příští rok se připravuje společné symposium mineralogů). V r. 1994 byla v muzeu zřízena stálá expozice prací žáků školy a také v

Jablonec n. Nis. výstava maturitních prací studentů tří uměleckých škol - turnovské /šperkařské/, jablonecké /bižuterní/ a železnobrodské /sklářské/. Tato iniciativa zmíněných škol zdůraznila výraznou potřebu a aktuálnost úzké spolupráce lidí v celém našem regionu.

O základních školách jsme v obecné rovině hovořili zebrubně v kronikářském záznamu za r. 1993. Za r. 1994 je třeba doplnit zejména toto :

1. ZŠ - Skálova ul. čp. 600

Ředitelem byl nadále pan Josef R y t í ř. Škola měla 30 tříd se 747 žáky, z toho bylo 341 děvčat. Výuce sloužilo d e s e t odborných učeben. Škola působí ve t ř e c h budovách : 5. -9. ročníky (18 tříd se 469 žáky) jsou umístěny ve Skálově ul. čp. 600, 1. -4. ročníky v budově v Prouskově ulici (Turnov 2) 8 tříd se 186 žáky, v budově v Daliměřicích "U lip" /kde sídlí i MŠ/ 4 třídy s 92 žáky. Škola měla 45-členný pedagogický sbor: na prvním stupni 12 učitelek, na 2. stupni 33 pedagogů /z toho 4 muži/. Ve třech odděleních školní družiny bylo zapsáno 115 dětí.

Všichni žáci 2. ,3. a 4. tříd se učili plavat a kvůli tomu dojížděli do Jablonce n. Nis. - Z cizích jazyků se vyučovalo němčině a angličtině (na 1. stupni formou nepovinného předmětu, na 2. stupni povinně s možností výběru).

Škola měla 4 s p o r t o v n í třídy (zaměřené na

atletiku/. Žákyně se umístili v Poháru českého rozhlasu na 2. místě v republice!--Bohatou činnost vykazoval p ě v e c k ý s b o r školy "Korálek"

(vedla učitelka pí. Cuchá). Soubor se zúčastnil řady soutěží i přehlídek. Zpíval na vánočním koncertu v chrámu Panny Marie. -- Pod vedením pedagogů žáci rovněž pracovali na několika projektech s mezinárodním významem (např. zjišťovali "kyselé deště", kontrolovali "ozón" a sledovali vodní toky - projekt "Čistá řeka".

V r. 1994 se v rámci technických úprav podařilo v objektu školy relaizovat : 1/přípojku plynu pro budoucí plynofikaci celé budovy, 2/oplocení oddechového prostoru za školou, 3/vybudování hřiště s antukovým povrchem pro odbíjenou a košíkovou, 4/zřízení učebny rodinné výchovy a její vybavení šicími stroji, 5/zajistit nákup šesti barevných televizorů s videem do odborných učeben a za 6/ se vybuodovala odborná učebna dějepisu.

2. ZŠ - ul. 28. října čp. 18

V čele školy stál znovu pan ředitel Zdeněk

V a v ř i c h. Škola měla 540 žáků. Celkem toto množství obsáhlo 23 tříd (z toho bylo 10 pro 1. -5. postupný ročník a 13 pro 5. -8. ročník). Na škole je rovněž školní družina se třemi odděleními a třemi vychovatelkami. Škola pravidelně umísťuje své žáky z 8. tříd dále na gymnázium, na různé střední odborné školy a vždy pár žáků přechází ještě do 9. postupného ročníku ZŠ.

Do provozního personálu školy patří 8 zaměstnanců (školník, jedna administrativní síla a dalších 6 osob), ve školní jídelně pracuje 10 zaměstnanců (z toho jeden vedoucí a jedna admin. pracovnice).

Druhá ZŠ slavila v r. 1994 60. výročí vzniku své dodnes moderní budovy (slavnostně otevřena v r. 1934). V říjnu se proto konala vzpomínková akademie v tělocvičně školy, již se zúčastnila početná skupina hostů a zejména pak mnoho rodičů.

Škola se také -jako její sesterská "první základní"- pravidelně zúčastňuje všech sportovních akcí ve městě a jeho okolí a většinou získává čestná druhá místa (za "reprezentanty" školy ze Skálovy ulice).

3. ZŠ -J. Palacha čp. 804 (budova gymnazia -Výšinaka)

Do této školy, která se postupně připravuje na přestěhování do nových /zdá se půvabných !/ prostor v dokončovaném areálu býv. "dolních kasáren" v Žižkova ul. čp. 518, nastoupil do funkce ředitele Mgr. Karel B á r t a. Nahrazuje dosavad-

ního ředitele této školy pana Břetislava Mánka který byl navíc do komunálních voleb ještě starostou obce Tatobity. (Pan učitel Mánek zatím ve škole zůstává, byť již jako důchodce, coby pedagog v oblasti přírodopisu a také milovník Českého ráje. Tato jeho láska k naší krajině i její historii není na tomto místě vzpomínána samoúčelně. Je totiž pramenem, z něhož vyrostl Mánkův osobní zájem o co nejrychlejší a nejdokonalejší výstavbu kasárenských objektů pro potřeby moderní základní školy v Turnově - má tedy právě on rozhodující zásluhu o zrození této školy! Navíc v předmětech přírodopisu vede žáky k hlubokému poznávání rodného kraje, jeho přírodních půvabů i krás o jejichž vznik se postarali naši předkové. -- Škola se z velké pravděpodobnosti do nově připravených objektů v Žižkově ulici přemístí na zlomu roku 1994/95. (Podrobněji o ní pojedná záznam městské kroniky za r. 1995).

x x x x x

Již v záznamech událostí a zajímavostí z Turnova (kronika za r. 1993) za předminulé období jsme oprávněně podrželi náročnost práce pedagogického sboru z v l á š t n í š k o l y sídlící stále v Sobotecké ulici. (Je to ona budova kdysi v Turnově velmi známé podnikatelské firmy Mayů, na jejíž čelní stěně je od června 1990 pamětní deska s podobiznou univ. prof. a předního českého humanistického filosofa Jana P a t o č k y zakladatele světově známé Charty 77 a turnovského rodáka. Ten se právě zde l. 6. 1907 narodil. Bohužel, právě tato čelní strana budovy nepůsobí příliš vábně a ani pamětní deska zde nemá nejestetičtější pozadí i okolí.)

Vraťme se však k samotné škole: V čele školy stál ředitel p. Mgr. Jaroslav D r b o h l a v Kolektiv učitelského sboru tvořilo 15 pedagogů, vedoucí školní družiny a zástupkyně ředitele. Škola měla ve školním roce 1993/94 celkem 131 žáků ve 14 třídách.

Kromě velmi náročné výuky dokázala škola zájmy dětí i jejich mnohdy rozptýlenou psychiku prvotídně a systematicky orientovat potřebným směrem. Tak např. děti měly možnost rozvíjet své schopnosti v řadě zájmových kroužků. Pracovalo jich celkem osm - všechny pod vedením kvalitních a zvláště ochotných učitelů. Značně oblíbený je plavecký výcvik 3. a 4. ročníků, který se už stal pravidlem. Dojíždí se do bazénu v Jablonci n. Nis. Za dobrých povětrnostních poměrů je to v zimních měsících také lyžařský výcvik (znovu ve Vysokém n. Jiz.). O výcvik se starají učitelé Stanislav Sajdl a Jaroslav Vondrák s paní vychovatelkou E. Urbanovou. Ubytování je vždy zajištěno v sokolovně, kvalitní a levné obědy v místní základní škole.

Mezi tradiční sportovní činností patřily i v r. 1994 sportovní hry mládeže, které organizuje Petr Šulc. -- Oblíbené jsou pravidelně připravované výlety do přírody, které s dětmi realizuje pan učitel Sajdl pod názvem "Jaro v lese". Toho loňského se zúčastnili s dětmi zvláštní školy rovněž chlapci a děvčata ze základní školy a výlety pak měly pokračování i o dalších sobotách.

Třída učitelek Jindrové a Šulcové jela na výlet s dětmi stejně starými ze základní školy a prožila krásný den v Krkonoších.

Škola se také přihlásila k projektu "Extra" vyhlášenému ministerstvem školství. Školní téma "Integrace žáků ZvŠ" vedli pedagogové pod heslem -zapojování žáků do společnosti a jejich působení na okolní společnost tak, aby ta je rovněž ochotně přijímala. Byť ministerská komise nepřidělila finanční prostředky na jeho realizaci, mnohé se z něho podařilo uskutečnit. Např. učitelky Pavlíčková a Mrázová s žáky připravily jarní pásmo a to pak společně předvedli na základní škole i důchodcům v penzionu.

Vskutku velkou práci s dětmi odvedla paní učitelka Olga Maděrová. S dětmi nacvičila pohádkovou hru "Tři princezny na vdávání" podle Josefa Lady. Zahrálo si 36 dětí a vznikl z nich opravdu výborný kolektiv. "Tři princezny" shlédli žáci školy, rodiče i žáci základních škol. Hru se podařilo rovněž zachytit na videu.

Školní rok končil v červnu "Dnem dovedností a znalostí". Především byl vyvrcholením náročné práce zdravotnického kroužku vedeného paní učitelkou Šimůnkovou. Žáci plnili úkoly ze zdravotnické první pomoci na okruhu: Hlavatice-Valdštejn-Pešany-zpět do Turnova. --

"Týden otevřených dveří" se pak uskutečnil ve dnech 6. -12. června 1994.

Pokud jde o různé opravy ve školní budově, týkaly se hlavně pokračujících oprav střechy a úpravy schodiště (obklad dlaždicemi), jakož i rekonstrukce rozvodů el. instalace v domovním /školníkově/ bytě.

V systému českého zdravotnictví probíhají velmi dramatické transformační změny. Však tento resort byl i v roce 1994 nejčastějším předmětem zájmů sdělovacích prostředků. Privatizace zdravotnických zařízení s sebou přináší mnohé problémy, ze kterých leckteré (vesměs ty základní) stále nejsou řešeny s dostatečným důrazem a s faktickou podporou dvou základních sloupů této profese: na jedné straně hypokratovského mravního imperativu a na druhé straně stimulace lékařů podle jejich skutečné profesionální kvality a úrovně poskytovaných služeb. Byli jsme zvědaví, jak se v tomto procesu vyjímá výuka na Střední zdravotnické škole v Turnově.

V únoru se ve škole uskutečnila komplexní inspekce všech složek. Škola vyšla v závěrečném hodnocení velmi dobře a dostalo se jí doporučení k dalšímu aktivnímu působení v oblasti zdravotnického školství. Proto se ředitelství rozhodlo rozšířit oblast vzdělávání adeptek i na ošetrovatelské obory. (Zahájení od ročníku 94/95)

V rámci své vedlejší hospodářské činnosti uspořádala škola kurs HOME CARE - péče o nemocné v domácím prostředí. Byla to značně náročná záležitost, avšak úspěšná.

Do tohoto procesu zapadla i zahraniční exkurze (do odpovídajících zdravotnických zařízení v Holandsku). Všechny účastníky zájezdu nadchla svou úrovní, zvláště pokud šlo o možnost poznávání jiných kultur a způsobů života (jež jsou pro nás v mnohém inspirativní).

Květen a červen byly pak ve znamení už maturitních zkoušek (maturovalo dokonce hned p ě t tříd !). Poprvé matritní zkoušky skládaly žákyně z pomaturitního studia (všechny s vyznamenáním), maturovaly též poslední zahraniční studentky (téměř všechny také s vyznamenáním) a domácí žákyně. Výsledky maturit byly o poznání lepší než zkoušky v předcházejícím roce.

Školu rovněž opustilo několik dlouholetých pracovníků, které se daly na dráhu soukromého podnikání. Uskutečnilo se také několik organizačních změn, personální výměna či doplnění sboru i řada jiných kroků. Tak např. vznikly učebny pro výuku psaní na stroji, pro psychologická cvičení, klubovna pro žákyně, nová žákovská knihovna atd.

Nový školní rok 1994/95 zahájilo 287 studentů v II třídách. Ve vedení školy došlo k jedné změně: funkce učitelky řídící praktické vyučování se ujala paní Helena Vítková.

Zcela jistě pamětní kniha města musí zaznamenat stěhování sídla hlavního poštovního úřadu v Turnově. Nebyla to událost ledajaká a bezprostředně se dotkla velkého množství Turnovanů a také příchozích návštěvníků města. Oč vlastně šlo ?

Poštovní úřad v Turnově, který zejména v dobách Turnovského okresu i hejtmanství měl okresní význam i postavení, byl téměřsoučasně se zahájením provozu nové vzosné budovy Městské spořitelny umístěn do celého (tehdy rozsáhlého) přízemí tohoto objektu. (Budova spořitelny byla dokončena 20. srpna 1907, v prosinci téhož roku se v ní už konala první schůze spořitelního /ústavního/ výboru a hned při vstupu do r. 1908 byl tu zahájen provou pro veřejnost. Téměř současně se v přízemí otevíraly i přepážky poštovního úřadu. Stalo se tak proto, že tehdy všichni radní města společně s městským peněžním ústavem chápali nesmírný význam s l u ž e b obou citovaných institucí pro veřejnost. Samozřejmě zejména ve vztahu k dynamicky se v té době rozvíjejícímu turismu (dnes bychom řekli: cestovnímu ruchu) a přitažlivosti stále početněji návštěvníky objeovovaného Českého ráje, jehož město Turnov už tehdy bylo zcela přirozeným srdcem. Nelze se tedy podívat, že nakonec celou novou secesní budovu spořitelny /městské!/
valná většina občanů (domácích i přespolních) mnohem více spojovala s poštovními službami, než s postavením banky.

Za dlouhá léta, která od těch chvil uplynula, se přemnohé radikálně změnilo. Nelze však nevidět, že v minulosti (a nikoliv nedávne) existovala mezi vedeními obou institucí a konečně i jejich

zaměstnanců značně silná pouta. Nejdůležitější však zůstává fakt, že občan si z v y k l na daném místě mít "svoji poštu" a ztotožňoval ji s celým náměstím.

Když pak - v důsledku celospolečenské transformace, jež zákonitě následovala po Listopadu 1989 - došlo též na aprivatizaci spořitelny a turnovská (kdysi městská instituce) se v rámci předcházejícího státního celku přeměnila na akciovou společnost, došlo i na problémy nájemníků. Erupce peněžních ústavů, která odpovídala prudkému přechodu k soukromopodnikatelskému systému hospodaření, zmnožila i požadavky na vlastní služby turnovské spořitelny. Ta si je logicky hodlala vyřešit po svém a nejideálnějším využitím prostor celé s v é

budovy. Postupně dostaly výpověď jak Česká pojišťovna (která také v objektu od konce druhé světové války sídlila), tak rovněž p o š t o v n í

ú ř a d. Po nejprve zdoluhavých jednáních a v konečné fázi i po tvrdých tlacích si objektivně movitější pojišťovna rozhodla postavit novou budovu na Havlíčkově náměstí, zatímco pošta (jako údajně "nejchudší" instituce stále ještě státní povahy) váhala. Nakonec byla i ona nucena celý problém nalezení náhradního sídla v centru města poměrně rychle řešit.

Vedení města sice České poště nabídlo několik eventuálních řešení (např. umístěním i kvalitou objektu nevhodnou budovu "U raka" nebo pro potřeby pošty neadekvátní komplex starého kina na Trávníčích), avšak pro Českou poštu z pohledu nákladů spojených s koupí i přestavbou daných objektů se tato nabídka jevila nepřijatelnou. Nakonec se přiklonila k nabídce (také později tlumočené představitelem města) Františkánského řádu a rozhodla se odkoupit objekt kláštera, jehož čelní strana zasahuje do Skálovy ulice a zadní sousedí s někdejší klášterní zahradou /nyní v majetku města/ i dvorem souběžným s ulicí 5. května.

K tomu všemu se přidal silný tlak ze strany spořitelny, která požadovala svou výpovědí vyklizení celého přízemí své budovy na náměstí k l. 7. 1994. Tak se stalo, že poštovní úřad se musel na krátký čas asi jednoho roku stěhovat do zjevně nevyhovujících prostor v zadním traktu budovy čp. 82/83 ve Skálově ulici, byť se v té době již začaly rekonstrukční práce na zakoupené budově bývalého františkánského kláštera.

Pochopitelně vznikly kolem "případu turnovské pošty" mnohé dohady. Lidé navíc nebyli schopni pochopit, proč se poštovní úřad musel nákladně stěhovat vlastně "nadvakrát". Navíc část kulturně orientované veřejnosti města se nemohla smířit s faktem, že do historicky relativně nejcenější budovy náměstí (klášter), s níž se už v r. 1990 počítalo perspektivně s citlivou rekonstrukcí na městskou obrazovou galerii s kavárnou podle představ Jana Prouška /v návaznosti na Okresní muzeum Českého ráje a Střední uměleckoprůmyslovou školu šperkařskou/, by se měl umístit úřad s abnormální běžnou frekvencí - navíc s nevhodným vjezdem i výjezdem pro poštovní dopravu do ulice 5. května. Přitom byl "k mání" - navíc pro potřeby poštovního úřadu přímo ideální- objekt na jižní straně náměstí /čp. 3/. Předpokládalo to ovšem výraznější vstřícnost odpovědných pracovníků i města.

Pozn. : V r. 1990 se již předběžně jednalo - jak psaly i Turnovské listy - s litoměřickým biskupem P. Kouklem, který již tehdy naznačil, že objekt kláštera bude zřejmě předmětem jejich nabídky. Současně dal najevo, že by myšlenka budoucí obrazové galerie v těchto prostorách byla i pro církev nejpřijatelnější.

Z těchto důvodů se "případ turnovské pošty" stal rovněž předmětem předvolebních klání na konci volebního roku 1994 (komunální volby). Proto zcela jistě patří o něm alespoň tatop zmínka v městské kronice.

x x x x x

V roce 1994 znovu stoupla vážnost Turnova i jeho obecná známost ve veřejnosti, která má blízko ke sportu. Přes výrazné problémy se v tabulce II. fotbalové ligy úspěšně drží první mužstvo kpané -

vystupující již pod "zažitým" názvem SK Český ráj Turnov. Potýká se arciť s finančními potížemi a i tu se znovu prokazuje, že městu stále chybí silná, vsutku reprezentativní podnikatelská firma s mecenášskými možnostmi i orientací. Bez sponzorů (či lépe mecenášů) v moderním světě - zřejmě - sport na špičkové úrovni nelze prostě provozovat. A i turnovští fotbalisté se už nyní považují za profesionály.

S notnou dávkou hrdosti i neskrývaného potěšení ovšem také rádi konstatujeme, že nejenom fotbalem je Turnov živ. Svým zapálením a entusiasmem si však stále výraznější respekt získávají i mezi běžnými turnovskými občany aktivní provozovatelé dalších sportovních odvětví: Na prvním místě to jsou zcela jistě atleti, hlavně mužské družstvo Atletického klubu Turnov. Snad postačí, když připomeneme, že všechno nasvědčuje tomu, že se turnovská mužská atletika rovněž dostane do celostátní I. ligy ! Alespoň tento nejbližší cíl mají "v plánu" a dokonce by v budoucnosti rádi i v té nejvyšší atletické rodině u nás bojovali o přední stupně. Zásahu na tom mají všichni ti obětavci, kteří se kolem turnovské atletiky léta pohybují a pomáhají jí s nezbytnou láskou i zanícením. Na tomto místě nutno jmenovat zejména atletického kouče pana Milana Drahoňovského (jehož oba synové jsou aktivními běžci, starší z nich -

Milan - dokonce již mnohokrát vyzkoušel reprezentační tílko). Ale patří k nim rovněž Věra Miklová, která se zaujetím tlačí do vyšších sfér výkony žákovské atletiky.

Vedle atletiky pak jedno z předních míst v pořadí důležitosti a významu pro celou naši oblast (a konec konců i pro státní reprezentaci) zcela jistě zaujímá družstvo radiového orientačního běhu /ROB/, kde vyniká jméno Lenky Novotné. Tato studentka turnovského gymnázia se narodila v r. 1979 a má čáku stát se nejlepší sportovkyní roku 1994 v srdci Českého ráje. Ostatně, vždyť se už jedná v jejím sportovním odvětví o mistryni republiky a také světa ! Je svěřenkyň trenérky a zaklatelky ROBU v Turnově paní Evy Krejčové, která si Lenku vlastně vyhlédla už dávno - ještě ve školce. -- Mezi přední místní závodníky radiového orientačního běhu patří dále Petr Jelínek, Pavla Baierová, Michaela Omová a Martin Baier.

Obecně je ovšem také známo, že Turnov se může pyšnit rovněž výborným družstvem tzv. čistého orientačního běhu (však se také jeho vyznavači sdružují v Samostatném orientačním klubu /SOK/, kterým "hýbe" vynikající trenér Václav Zakouřil st. Oba jeho synové - Václav a Tomáš - patří k české elitě a prvně jmenovaný se jak známo, stal vítězem ankety "Nejlepší sportovec Turnova" v r. 1993. K nim patří též velmi úspěšná Věra Kvapilová, prosadivší se i v lyžařském orientačním běhu. Z klasických atletů pak je vhodné jmenovat vedle bratří Drahoňovských Radka Adamčíka, Jiřího Šmucra, Petra Stehlíka, Markétu Procházkovou a další. Radostné jistě je, že se k těmto jménům (která už v Turnově n ě c o znamenají!) postupně přidává talentovaný "potěr" - tedy naše n a d ě j e -např. Eva Mazánková.

Avšak ještě jednu zvláštní a viditelnou aktivitu celé TJ Turnov je zapotřebí na tomto místě speciálně zaznamenat. Je to volejbalové mužstvo, které /jak uvedl ve vstupním příspěvku "Ročenky TJ Turnov za r. 1994" předseda jednoty RNDr. Otto Jarolímek/ úspěšně bojuje v třetí nejvyšší celostátní soutěži. Tomuto kolektivu se podařilo v sezóně 1992/93 vrátit do Turnova už potřetí ligovou soutěž a to vítězstvím v Oblastním přeboru. V sezóně 1993/94 mužstvo obsadilo historicky zatím vůbec nejlepší umístění v třetiligové soutěži, když skončilo na velmi dobrém 5. místě z deseti účastníků. Koncem roku 1994 se družstvo volejbalistů TJ Turnov "drželo" rovněž na zatím krásném pátém stupínku.

Ovšem dobré jméno turnovských kolektivních sportů ve své soutěžní kategorii slibně obhájí rovněž starší dorostenky v h á z e n ě. Družstvo složené výhradně z odchovankyň turnovského házenkářského oddílu, vrátilo Turnovu po řadě let znovu ligovou soutěž. Družstvo házené starších dorostenek totiž v sezóně 1993/94 vyhrálo Oblastní přebor a v letošním roce již bojuje ve II. lize. -- Přitom ovšem na dobré úrovni jsou také další dvě družstva házené - mužské i ženské, jež obě nadále svádějí boje v rámci Krajského přeboru I. třídy. Ve druhé polovině roku se do stejné soutěžní třídy ve své kategorii dostaly i turnovské mladší dorostenky házené. (Oddíl házené měl v r. 1994 devadesátčtyři řádných členů a patří v Turnově mezi nejpočetnější a také nejagilnější části Jednoty.)

Turnovský sport a tělovýchova -jak si myslíme- získává stále na síle a viditelnosti. Nejslibněji znějí informace, podle kterých se rozrůstají dětské a mládežnické sportovní oddíly. Tu je vhodné zejména připomenout také oddíl basketbalu, který má celkem 62 řádných členů a z nich mohla vzniknout tři družstva - minižáci (startující v krajské soutěži), mladší dorostenci (také účastníci krajského přeboru) a družstvo mužů

(z krajského přeboru I. třídy). To, že takové soutěže hrají hned dvě družstva mladých, je víc než potěšující a hlavně je to zavazující. Velkou zásluhu na této slibné úrovni turnovského basketbalu má trenér Tomáš Mareš i předseda oddílu ing. Jaroslav Brunclík.

Zajímavou aktivitu vykazují rovněž místní cyklisti (oddíl cyklistiky), který má v současné době 27 členů a z nich největší počet a také nejvíce úspěchů dosahují veteráni.

TJ Turnov ovšem pod svými "křídly" chová i jiné sporty -jako je "malá kopaná" (desetičlenný oddíl), šachy (16 členů), kanoistiku (40 členů), silový trojboj a kulturistiku (24 zanicenců) a dokonce i lední hokej (20 členů), byť ani v názvu zatím nepřipomíná vynikající úroveň tohoto druhu sportu v Turnově před drahnou dobou. Do turnovské tělovýchovy a sportu patří rovněž oddíly SPV Daliměřice (90 členů) a SPV Mašov (taktéž podobný počet členstva).

A nyní se ještě vraťme k zvlášť frekventovaným sportům - podle obecného názoru: Na prvním místě je to jistě již vzpomínaný fotbal.

Výbor předcházejícího FC AGRO-Turnov na svém jednání dne 11. ledna 1994 rozhodl o založení nástupnické organizace SK ČESKÝ RÁJ - Turnov a na

únorové valné hromadě pak vzniklo občanské sdružení fotbalového klubu stejného jména. Původně se pod názvem SK Český ráj počítalo s ustavením akciové společnosti. K tomu však nedošlo.

Ředitelem klubu se stal zkušený fotbalový činovník z Hradce Králové pan Josef Pleskot a prezidentem sedmičlenného výkonného výboru občanského sdružení SK Český ráj Turnov ing. Petr Klapák, ředitel a spolumajitel a. s. SECO Turnov. Trenérem se od začátku roku stal Stanislav Procházka, který vystřídal v této funkci Milada Šmardu a jenž se právě vrátil ze zahraničního angažmá v Japonsku. Turnovští fotbalisté jako nováčci II. ligy kopané se v ročníku 1993/94 (podzim-jaro), tj. ve druhé nejvyšší soutěži nejen udrželi, ale dokonce obsadili z 18 účastníků celkově 10. místo.

Od července téhož roku vystřídal J. Pleskota ve funkci sportovního ředitele klubu PaedDr. Josef Čech, který měl trenérské zkušenosti z někdejších vojenských ligových týmů. Sektretářem zůstal Zbyněk Kotrman, vykonávající současně funkci asistenta trenéra. Pro jisté neshody v samotném mužstvu byl krátce po zahájení nového ročníku II. ligy 1994/95 odvolán z funkce trenéra st. Procházka a na jeho místo přišel bývalý turnovský hráč Karel Stanner, který se po dvou letech vrátil z trenérského působení (profesionálního) z Hradce Králové.

Na mimořádné podzimní valné hromadě, na které z předsednické funkce odstoupil ing. P. Klapák, byl spolus Dr. Čechem do nového devítičlenného výboru SK Český ráj Turnov navržen podnikatel Pavel Korbel (nový majitel pivovaru na Malém Rohozci). Ten byl většinou hlasů zvolen prezidentem klubu a předběžně byl téo ustaven nový výkonný výbor.

Všechny tyto organizačně-personální změny měly především pomoci řešit stále svízelnější ekonomické /hlavně finanční/ problémy klubu. Situace koncem roku 1994

nezáviděníhodná /mužstvo od prosince "uvízlo" na 11. místě v tabulce a hrozilmu další propad/.

Ostatně z Turnova v té době odešlo deset relativně kvalitních a profesionálních hráčů za jistějším chlebičkem. Odcházel do jiných, bohatších oddílů, neboť pro tyto hráče je fotbal zaměstnáním a jsou rovněž živiteli rodin. V té době se tedy sáhlo k prudkému omlazení mužstva, příležitost dostaly nové tváře..

V roce 1994 se druholigový fotbalový Turnov stal -podle regulí soutěže- profesionálním klubem a to tedy nejen po hráčské linii. Co to prakticky znamená, lze doložit tímto připomenutím: Jako svá povolání vykonávají dané funkce tito zvolení členové klubu (tj. ředitel klubu, jeho sekretář, pracovník sekretariátu, účetní, trenér a tříčlenná správa stadionu). Celkový roční rozpočet dosáhl

šesti milionů korun. V současné době je to cifra - zdá se - minimální, uvedomíme-li si, že se z této sumy musí zajistit vlastně veškerá činnost klubu, včetně podpory několika družstev mládežnické kopané (tj. přípravka minižáci, mladší a starší žáci, mladší a starší dorostenci). Je evidentní, že se tedy ještě navíc počítá s přísunem finančních prostředků zejména od sponzorů, z reklamní činnosti (hlavně z reklam umístěných přímo na stadionu), ze vstupného na všechna utkání, za účast v televizním projektu STES atd. Pokud jde o příspěvky za natočené záběry z utkání na turnovském hřišti je vhodné doplnit toto: Televize NOVA pořizuje "šoty" z mistrovských zápasů, zároveň má na hřišti rezervovány reklamní plochy a to ve spolupráci s Českomoravským fotbalovým svazem, jenž takovou smlouvu garantuje. Jen tato skutečnost může - v případě, že se Turnov udrží v II. celostátní lize - SK Český ráj Turnov ročně přinášet nejméně milion korun.

Při konstatování těchto okolností nelze samozřejmě opomenout fakt, že Městský úřad v Turnově (po schválení ještě předcházejícím plénem městského zastupitelstva) přispěl fotbalovému klubu v městě půjčkou ve výši 300 tisíc korun (za přihlášku do soutěže, která -dle regulí- musí být složena před zahájením soutěží - a to při každém ročníku profi-ligy). Tato půjčka se zřejmě stane nenávratným darem.

Pokud bychom chtěli postihnout podrobně celou oblast turnovské tělovýchovy a sportu, pak bychom měli také hovořit o znovu velmi široce se rozvíjející činnosti místního Sokola, který má už kolem 600 členů. O velmi obtížných začátcích Sokola Turnov po "sametové revoluci v listopadu 1989" pojednáme v samostatné části, jež se zpracovává paralelně za období dosud nepodchycených událostí v letech 1989-1992. Už na tomto místě však lze připomenout, že nejsmutnější částí jednání o obrodu místního Sokola (jehož historie až do jeho násilného rozbití komunistickými ničiteli tradičních hodnot byla vždy více než příkladná a obdivuhodná!) byla jednání o navrácení sokolského majetku podle stavu do roku 1948.

V tomto procesu se -bohužel- i v našich místních poměrech neslavně promítly všechny neduhy "sametové" revoluce, jež až příliš neprozíravě akcentovala tzv. právní kontinuitu s obdobím totality. V rámci turnovské sokolské jednoty významnou roli - vlastně dlouhodobě- sehrává odbor Klubu českých turistů při Sokolu Turnov. Odbor čítá asi 200 členů /od zákovského věku až po věk vpravdě kmetský/ a tato členská základna příliš nepřevyšuje početní stav před asi 100 lety (tak dlouho se turistický oddíl již u nás rozvíjí. Členstvo se dělí do několika skupin či oddílů - pěší turistiky, cykloturistiky, vodní turistiky a vysokohorské turistiky.

Nejstarší skupina (70-90 letých) se schází na pravidelných týdenních schůzkách v sokolovně i na občasných vycházkách do okolí. Věkově střední oddíl nese na svých bedrech břímě příprav i zajištění akcí pro celý klub i pro turistickou veřejnost. Mezi ně patří tradičně dálkové pochody "Jeskyněmi a slujemi Českého ráje", "Achátová stezka" a putování po nejkrásnějších místech kraje nazvané "Drahokamy Turnovska". K radosti mnoha milovníků Českého ráje se podařilo získat už širší kádr značkařů turistických tras, takže tato bohubilá a samozřejmě dobrovolná činnost neleží pouze na bedrech manželů Šritrových.

Mezi tradiční akce zejména 35 až 65-tiletých patří dvoudenní putování nazývané "Velikonoční vandr", mototuristická akce o svátečních květnových dnech do zajímavých -byť vzdálenějších- koutů vlasti /případně i kousek za hranice/ a podzimní "Krakonošova hůl", původně vzniklá jako dvoudenní přechod po hlavním hřebenu Krkonoš. Činnost doplňuje řada jednodenních "vejšlapů" a činnost vrcholí letním táborem. Výborná je spolupráce rodičů, kteří se svými ratolestmi naplnili v roce 1994 tři týdenní turnusy tábora.

V příštím roce (1995) oslaví sokolští turisté v Turnově už plných 130 let své plodné a záslužné existence. Onoho září roku 1865 se totiž poprvé konal společný výlet z Turnova na hrad Kost, kam 31 účastníků v sokolských krojích /!/ došlo ze Sobotky, odtud pak zamířili na hrad Valečov a do Mnichova Hradiště. Pak se všichni zase vrátili do srdce Českého ráje - Turnova. Bylo to plných dvanáct hodin chůze romantickou krajinou a vlastně také první historický dálkový pochod.

Turnov se však může rovněž pochlubit ideálním

spájením turistického koníčka s podnikatelskými aktivitami. I takové nadšence naše město má.

Bohužel, příliš se jim v jejich začátcích (v letech 1990-1992) nepřálo. A protože např. jeden z nich -pan Mgr. Vladislav Nejedlý (Husova ul. čp. 842) je strůjcem, ideovým i organizačním tvůrcem velmi citlivě (s patřičným lokálpatriotismem) inspirov. s p o r t o v n í c h p r o g r a m ů , které dnes už získaly zejména v zahraničí patřičný zvuk, je užitečné se o nich v naší kronice zmínit. Podstatou /smyslem/ zmíněných programů, velmi seriózně i detailně koncipovaných, od samého počátku bylo vytvořit t r a d i c i sportovních kursů, které plně využijí jedinečné prostředí Českého ráje k organizované, ekologicky naprosto nezávadné, dokonce možno říci zcela v ý c h o v n é t u r i s t i c e n a k o l á c h , případně na l o d í c h , a nebo též obyčejně p ě š k y .

Specialitou jejich "sportservisu" či "out door activity" se staly manažerské sportovní kursy, které se každoročně v našem Českém ráji pořádají pro takové světoznámé firmy, jakými jsou např. německý "Siemens" nebo "Česko-švýcarský institut".

V posledních dvou letech dokonce začali tvořit sportovně-turistické programy i pro hosty ubytované v Krkonoších. Už v roce 1994 se začal projevovat výrazný zájem cizích cestovních kanceláří o takové druhy zájezdů, které byly připraveny pouze s pevným programem. Možno říci, že poptávka po takto koncipovaných kursech už na rok 1995 a další léta začíná převyšovat kapacitní možnosti firmy pana učitele Nejedlého. Má dnes sice vynikající zázemí na Frýdštejně (viz: Sporthotel Frýdštejn - nájemce ing. Jaroslav Kaminský), kde nakonec -po neúspěšné několikaleté snaze v samotném Turnově!/- koupil hotelový objekt, který zrenovoval a plně uzpůsobil popisované formě turistiky po Českém ráji. Pochopitelně by bylo přijatelnější (nepochybně i pro město Turnov!), kdyby mohl podobné aktivity rozvíjet přímo v centru Českého ráje.

V r. 1994 s úspěchem také nabídli svým přátelům lyžařskou školu na Frýdštejně (pro případ nedostatku sněhu zajistili automaticky odvoz do Krkonoš). Na jaře a v létě organizovali celou řadu desetidenních manažerských kursů pro firmy Siemens a C. S. I. s náplní pěší a vodní turistiky, cykloturistiky, horolezectví, orientačního běhu (který má -jak známo- v Turnově významné postavení), ale též táboření, manažerských her v přírodě a "survivalu". Kromě toho pro některé z návštěvníků firma ing. Nejedlého zorganizovala řadu menších sportovních akcí a výletů, také horolezeckých a výcvikových pro cizince s ubytováním v Harrachově. Připravili rovněž několik zajímavých školení pro své instruktory -jednotýdenní v Itálii a v Bavorsku.

Rok 1994 byl tedy pro firmu "Sportservis" při Sporthotelu na Frýdštejně (bohužel, dnes-rovněž vinou totality- nesmyslně stále ještě v okrese Jablonec n. Nis. !!) velmi úspěšný. Výrazně se projevila tendence vzrůstajícího zájmu o tyto formy rekreace v Českém ráji /obzvláště ze strany zájemců z Nizozemí a Dánska/. Mohli by se ještě připojit i jiní hoteliéři přímo v Turnově. I ty je třeba citlivě ovlivňovat, jenže takto koncepčněji a cílevědomě chápavé působení na podnikatelské aktivity v samotném Turnově ještě zatím schází. Přitom právě tyto druhy rekreací jsou pro náš kraj jako stvořené a svou povahou jsou blízké tolik jinak vychvalované agroturistice, pro kterou však centrum Českého ráje a i mnohé obce z okolí také prozatím mnoho nedělají. (poznámka závěrem : Kromě jmenovaných zemí je trvalý zájem pochopitelně v sousedním Německu.)

Turnov si dnes už nelze představit bez instituce,, která vlastně po profesní stránce plně zodpovídá za ochranu přírodních krás a zvláštností celého kraje a z toho především o vytýčenou oblast - formálně dokonce nazvanou Chráněnou krajinnou oblastí /CHKO/ Č e s k ý r á j . Vznikla v celé později budované soustavě chráněných lokalit (oblastí) jako historicky vůbec první (l. 3. 1955) a v současnosti by mělo Turnováků (pokud o tom vůbec vědí!) do jisté míry i těšit, že hlavním šéfem /ředitelem / instituce, jež všechny "chráněny" řídí a ovlivňuje jejich činnost, je RNDr. František P e l c , občan našeho města bydlící na sídlišti na Výšince. Ostatně, zmíněný odborník a ekolog je rovněž řádným členem nově zvoleného městského zastupitelstva v Turnově. Přitom stojí na čele Českého ekologického ústavu, sídlícího v Praze 4-Chodově, který je součástí resortního ministerstva pro životní prostředí ČR. Chceme věřit, že ase tato skutečnost příznivě ve vládě ČR projeví na brzkém schválení navrženého rozšíření CHKO o Maloskalsko a Koberovsko.

Začali jsme o CHKO v Turnově záměrně: Valná část jejich pracovníků i spolupracovníků samozřejmě pochází či přímo žije v Turnově. Mnozí přicházejí z větších dálek a hodně jich bydlí v okolí. Jedno však mají společné: lásku k turnovskému kraji a samozřejmě i k typickým místním sportům. Proto se dostáváme rovněž k našim

h o r o l e z c ů m. Jsou především organizačně soustředěni v tělovýchovné jednotě /TJ/ Český ráj, jejíž formální sídlo je na Hrubé Skále.

Tato tělovýchovná jednota byla založena před desíti lety především ku prospěchu ochrany celého Zejména pak k podpoře horolezeckého sportu řídicího se pevnými a přísnými pravidly péče o milovanou přírodu, v daném případě zejména o údržbu a ochranu Skalního města. Nutno připomenout, že po zániknutí někdejšího Svazu českých turistů (v průběhu druhé světové války) se o tuto oblast prakticky nikdo nestaral. Desítky let devastace zanechaly v tomto koutu nádherného Českého ráje tvrdé stopy. Některé kdysi velmi oblíbené turistické stezky byly zcela zničeny-např. i nejznámější Angrova stezka v řadě úseků vlastně už neexistovala. Historické lázeňské prameny u Sedmihorek, kdysi s okázalými kamennými nástavbami /pomníčky/, tonuly v blátě, některé byly vyvráceny, jiné zmizely pod vegetací.

Výbor TJ proto využil možností založit tzv. hospodářskou jednotku (výškové práce)- většinu jejím prostřednictvím získaných finančních prostředků se pak podařilo investovat do postupné obnovy již skoro zašlé slávy těchto míst.

Největší zásluhu na této kultivující práci má řada konkrétních osob, vysoko nade všemi však ční zápal pro věc u pana Radovana Kuchaře. A tak se podařilo zaujmout pro věc obnovy a trvalé údržby těchto míst- zvláště "ve Skaláku"- každoročně mnoho dalších dobrovolných pracovníků (vesměs z řad ochránců přírody, ekologů a horolezců). Každé jaro dobrovolné brigády pod názvem "Otvírání Skaláku" a napodzim zase "Zavírání Skaláku" jsou toho hmatatelným důkazem. V loňském roce (1993) při prohlídce terénu (za účasti zástupců Českého horolezeckého svazu, CHKO Český ráj v Turnově,

referátu životního prostředí MěÚ v Turnově i na Okresním úřadě v Semilech a jiných) se konstatovalo, že TJ vykonává každoročně v těchto

místech práce za několik milionů korun. Ani odchodem mnohých zaměstnanců do soukromých firem /po r. 1990/ nedošlo k ochabnutí v těchto činnostech. Výbor nápaditě hledal jiné cesty spolupráce a pomoci, takže dnes tuto velmi potřebnou aktivitu materiálně podporují např. referáty životního prostředí jak na OÚ v Semilech, tak Správa CHKO v Turnově, příslušné regionální útvary podniku České lesy, Český horolezecký svaz, ale také obce Karlovice a Hrubá Skála - mechanizace vesměs zapůjčuje zdrarma podnik Orea v Sedmihorkách.

Avšak i na čistém poli kultury je tato lokalita aktivní. Díky TJ Hrubá Skála se vytvořilo vzácně příznivé pracovní prostředí pro sochaře pana Jiřího N o v á k a , který pracuje na kopii známého Braunova sousoší z Karlova mostu v Praze -sv. Luitgardy-. Akademický sochař J. Novák rovněž spolupracuje s ochránci hradu Valdštejn.

Pro zajímavost uvedme ještě několik konkrétních čísel, jimiž lze názorně dokumentovat vynikající práci JT Český ráj pro ochranu i záchranu sedmihorské lokality (pod hradem Valdštejn i pod zámkem Hrubá Skála) v r. 1994: Během jmenovaného "otevírání Skaláku" dne 23. dubna bylo odpracováno na 750 hodin. Práce se týkaly např. úklidu Myší díry a Zámeckého údolí, rekonstrukce pískovcových schodů na "Prachovně", opravy kamenné zídky tamtéž, výsadby stromků, čištění pramenů v Podhájí, zajišťování protierozních zábran u Majáku, Blatníku, Mariáše a Brány, příprava terénu pro nové schodiště u Památníku atd. Při jeho "zavírání" se pak odpracovalo 510 hodin (stalo se tak dne 8. října). Práce to byly podobné: např. obnovení dřevěných schůdků u Skautu, oprava podobných schodů u Adamova lože a k Mariánské vyhlídce, kultivace okolí kapličky sv. Anny a stejného objektu v Radči atp. Vedle těchto akcí se v průběhu roku provedlo na dvacet objemných prací na plný pracovní úvazek. Jejich hodnota byla vyčíslena sumou 414 tisíc korun.

Oblast sportu a tělovýchovy v Turnově jako přirozeném městském centru atraktivní turistické

oblasti Český ráj je - jak jsme mohli vidět na řadě příkladů (turistický oddíl místního Sokola se svými tradicemi, TJ Český ráj na Hrubé Skále zejména se svým horolezeckým zaměřením, ale i mnohé aktivity v oblasti cestovního ruchu a jeho organizace v našem prostoru -viz: instituce Koridor, Sdružení měst a obcí Český ráj, iniciativy konkrétních turistikou vázaných organizací atd.)- přirozeně a zákonitě orientována také do sféry rekreačního využití tohoto prostoru pro posilování tělesné i duševní pohody valné části veřejnosti. Jinak řečeno: Turnov si ani ve sportu nelze prostě bez Českého ráje (a naopak) vůbec představit. Nechť je tedy dovoleno městskému kronikáři opakovaně připomenout jedno velmi důležité: O to více mrzí, že naše město stále ještě se nedopracovalo slušné a věrohodné /také ctižádostivé!/ k o n c e p c e cestovního ruchu, resp. své celkové politiky, jejímž základním jmenovatelem bude právě cestovní ruch, turistika různého druhu a úrovně a celé složité zázemí toho všeho (říká se tomu odborně "průmysl cestovního ruchu")= ubytovací kapacity a jejich služby, aktivní /láskyplný!/ vztah k tvorbě takových služeb, vynikající propaganda /propagace/ tohoto činění a úsilí a samozřejmě i trvalé hledání finančních prostředků (i jejich tvorby) pro tuto oblast. Jakodůkaz o tom, že máme v sobě málo "turnovské" /tj. českorajské/ hrdosti, svědčí jeden zdánlivě odtažitý fakt. Když se v souvislosti s restitucí turistické chaty na Kozákově (Riegerova chata) a řešení vztahů s armádními složkami ohledně nové věže na jeho vrchu v sousedství chaty aktivizovali Semilští a založili "Nadaci Chata Kozákov", která zahájila širokou peněžní sbírku, bylo to město Turnov, které jako jediné z rozhodujících uchazečů o své podílnictví nepřispělo ani korunou. Tato skutečnost je o to smutnější, když si -znajíce historii- připomeneme, že to byli na konci minulého století hlavně Turnovští (pochopitelně zejména přední zdejší drahokamenářské firmy!), kteří měli rozhodující podíl na úpravách vrchu Kozákova, vlastně i při výstavbě Riegerovy chaty. Ostatně, je známo, že mezi předními a iniciativními přispěvateli návrhů na architektonické "uzavření" kozákovského vršku byl sám Jan Prousek a že nejčilejším místním Klubem českých turistů v celém regionu byl na zlomu století a v době první republiky zase hlavně ten turnovský! Je pravda, že na podporu i těchto snah v současnosti svého času vznikla u nás Nadace "Rozvoj Českého ráje". Ta však zatím trvale zápasí s nedostatečnou oficiální podporou a s tím, že neexistuje soustředěný ideový tlak na místní podnikatele (zejména hoteliéry, majitele restaurací, dalších různých služebních podniků), ani že není početnější aktiv nadšených spolupracovníků aby tuto činnost nadace bylo vůbec fyzicky možno zvládnout a aby ji všichni brali trvale za součást i s v ý c h snah a podpory. To

se arciť týká i všech úředníků městské správy a většiny volených představitelů města.

Rok 1994 byl z pohledu celospolečenské závažnosti také rokem o b e c n í c h /komunálních/ v o l e b. Uskutečnily se ve dnech 18. a 19. listopadu /pátek a sobota/. Byly to de facto po 17. listopadu 1989 první b e z p r o s t -

ř e d n í a s k u t e č n é v o l b y. Rozumí

se po víceméně manifestačních volbách v r. 1990 a to po teprv náznaku palety programů ve volbách do federálního i národních shromáždění v r. 1992. Komunální volby v roce 1994 už byly předznamenány konkrétní politickou zkušeností, reprezentovanou vývojem od Listopadu po konec roku 1994. Byly velkou možností h o d n o t i t proces obnovy demokracie a svobody v našem státě jen v č e s k é m rozměru (po rozpadu ČSFR) a s přínějším záběrem na provádění konkrétní místní politiky. Tyto volby přinesly akcentaci některých předností volebního systému- možnost výběru mezi politickými uskupeními /stranami/, ale především mezi jejich lokálními programy a také (což je obzvlášť důležité) mezi jimi uvedenými osobnostmi /našimi spoluobčany/. Zdá se, že jistým logickým nedochůdčetem je v současném volebním systému pojem tzv. nezávislých sdružení, svazků, spojení atd. Zvláště v místních, obecních rozměrech je spíše zdravá a upřímnější z á v i s l o s t komunálních poslanců na pevných programech a

s l i b e c h, daných před volbami svým spoluobčanům. To mohou zajistit daleko úspěšněji a kvalitněji (též důsledněji!) faktické politické subjekty či strany. Velkým záporem zmíněných voleb pak byla citelně výrazná neúčast na samotném volebním aktu.

Pochopitelně, ve zmíněných volbách se projevil i mnohé naše neduhy, které jsme si byť ve většině případů jistě nechtěně -přinesli jako jednotlivci i jako celé sociální či profesní skupiny z totalitního

režimu včerejška. Tak kupř. bylo dost i takových, kteří nepochopili, že volby jsou vlastně ostrá s o u t ě ž , v níž strana usilující

o prosazení svých představ o modelování či spoluutváření života v obci /městě/, nemůže v zájmu úspěchu s v ě h o programu chválit u voličů-

občanů protikandidující politické skupiny či strany. Naopak: jednou ze záruk zachování demokracie a svobody je tvrdá a otevřená kritika, veřejné upozorňování na nepravosti v systému řízení obce, na případy eventuálního "střetu zájmů", nadřazování subjektivních /osobních/ zájmů nad zýjmy celku atp. Bylo tedy i v "našich" turnovských komunálních volbách trochu ostřejší kritiky, často neadekvátních reakcí, nepochopení a samozřejmě dost možná i různých ukvapených pohledů. To už vlastně hovoříme o předvolební kampani, která byla sice relativně krátká, ale mnohdy zajímavá a navozující řadu nových řešení důležitých pro město a jeho jednotlivé součásti. Toto období započalo deset dnů před 18. listopadem

tedy 18. 11. -a po osmi dnech, tj. dva dny před datem vlastních voleb - oficiálně skončilo. V Turnově jsme volili opět dvacetisedmičlenné městské zastupitelstvo a hlasovat jsme znovu mohli vlastně tímtež způsobem jako v r. 1992 při parlamentních volbách. To znamená, že voliči si mohli vybrat buť celou volební stranu /jednu kandidátku/,nebo vybírat jednotlivé kandidáty z různých kandidátních listin. Na kandidátních listinách jednotlivých politických subjektů přitom nesmělo být více jmen, než byl tento stanovený počet členů budoucího zastupitelstva. Při volebním aktu pak volič - pokud vybíral své zástupce z různých kandidátních listin - nesměl zaškrtnouti více jmen, než zněl zmíněný sedmadvacetičlenný limit.

Zveřejnění kandidátních listin se mohlo ze zákona provést až po jejich řádné registraci, jejíž uzávěrka byla 29. září. V okrese Semily (kam Turnov stále ještě, bohužel, patří!) kandidovalo celkem 1523 osob, resp. kandidátů, přičemž volitelných mandátů bylo 692. V samotném Turnově bylo 13 volebních okrsků a tentýž počet tzv. okrskových komisí, které odpovídaly za zdárný či regulérní průběh volebního aktu a po jeho skončení a uzavření volebních místností rovněž za vyhotovení ověřeného zápisu. Volby sledovala a práci všech 13 komisí /volebních okrsků/ kontrolovala městská /místní/ volební komise, kterou tvořili tito spoluobčané :Miroslav Haken - za ODS, Libuše Vydrová - za koalici ODA, KDÚ-ČSL a KONS, Milan Longin, st. za ČSSD, ing. J. Špetlík -za ODA, KDÚ-ČSL a KONS, ing. Drahoňovská a ing. Kučerová - za tzv. sportovní blok, J. Vlna a Josef Hlubuček - za KSČM a ing. Josef Bulva - nezávislý. Starostou města jmenovaným zapisovatelem byl vedoucí referátu kontroly MěÚ p. Jan Hájek /bezpartijní/.

V Turnově bylo do voličských seznamů zapsáno celkem 11. 007 občanů. K volbám se dostavilo (byla jim vydána úředn volební obálka) 7. 495 voličů. Nakonec bylo dle volebních regulí shledáno právoplatných 7. 487 obálek. Celkem tedy v Turnově přišlo k volbám, které na další čtyři roky rozhodly o tom, kdo a jak bude rozhodovat o osudech města, pouze 68,02 % právoplatných voličů. Prakticky 32 % občanů se k volbám vůbec nedostavilo,nepřišli splnit svoji o b ě a n s k o u povinnost a naplnit své právo. Bylo by - zřejmě - užitečné provést odpovědný a naprosto nezaujatý průzkum příčin tohoto málo příznivého stavu. Odpovědí na otázku, p r o ě tato podstatná část občanstva nepovažovala za potřebné ovlivnit svými hlasy výsledky voleb nových zástupců města, může být pochopitelně více. Zarážející přitom je také skutečnost, že výrazný podíl na tomto "občanském výpadku" mají mladí lidé. Upřímně řečeno, i když bereme v úvahu často rozbujelé politikářské soupeření před zraky občanů zvláště na televizních obrazovkách, jež mnoha lidem nepřivyklym ještě způsobům otevřené společnosti může brát ideální představy o politickém životě a přivádět je k jistému znechucení, nelze tento fakt brát příliš zlehka. Může být především projevem zvyšující se občanské apatie, může být přesvědčením "že se stejně mým hlasem nic neovlivní", avšak bývá rovněž vyloženě naivní reakcí na včerejší "mus". Vyjadřovat svojí neúčastí na volebním aktu představy o "individuální, tj. občanské svobodě" je nepochopením podstaty demokracie a svobody osobnosti. I to je ovšem projevem včerejška a navíc to dokazuje, jak stále ještě málo ti rozhodující v naší společnosti uplatňují své rozumné přesvědčovací metody. Ukazuje to jistě i na to, že výchova občanů není zatím na patřičné úrovni, což je na jedné straně vina médií, lidí vstoupivších do politiky, ale i - bohužel - také naší školy a kvality života našich současných rodin.

X X X X X X X

V srdci Českého ráje šlo do volebního klání sedm volebních subjektů, resp. volebních stran. Byly to :

- Liberální strana národně sociální /LSNS/
- Koalice ODA /občan. demokr. aliance/, KDÚ-ČSL a KONS (Konzervativní strana) - Občanská demokratická strana /ODS/
- Komunistická strana Čech a Moravy /KSČM/
- Sdružení nezávislých kandidátů/Sportovně blok/
- Česká strana sociálně demokratická /ČSSD/
- Demokratická unie /DEU/

Na čele jednotlivých kandidátních listin stáli tzv. volení lídři (představitelé volebních stran a také jejich hlavní mluvčí). Byli to tito naši spoluobčané :

- Miroslav B a r e š (LSNS)
- Václav J e n š o v s k ý , prom. filosof (Koalice ODA, KDÚ-ČSL a KONS)
- JUDr. Václav Š o l c /ODS/
- Václav S t ě h u l k a /KSČM/
- Pavel Š i l h á n (Sportovní blok)
- Milan L o n g i n (ČSSD)
- Karel L o u d a (Demokratická unie - DEU)

Téměř všechny politická uskupení či strany se prezentovaly v tisku (na stránkách Pojizerských listů zvláště), jen některé pak také organizovaly veřejné mítinky či shromáždění občanů, nebo veřejné besedy. Nejvíce propagačních tiskových materiálů připravených pro volby ve stranických centrech měly ODS, KSČM, LSNS a také ODA. Místně nejčilejší, jak se zdálo, se však vedle koalice ODA, KDÚ-ČSL a KONS jeví rovněž zástupci tzv. Sportovního bloku. Tyto subjekty měly vlastní, vyloženě místní materiály (jen xeroxem rozmnožované letáčky, jejich text se bezprostředně dotýkal návrhů na řešení řady konkrétních problémů města). Sportovní blok uspořádal čtyři veřejné schůze v restauracích /navštěvníkům platil po pivě na osobu/ a "pokryl" tak hlavní lokality města.

Nejpočetněji navštívený předvolební mítink v sále Střelnice (9. ll.) pořádala koalice ODA, KDÚ-ČSL a KONS s velmi čilou a rozměrnou diskusí. ODS organizovala svůj předvolební večer v divadle 15. ll. , když původně (zřejmě omylem) jej ohlásila na středu 16. ll. To však již bylo po uzavěření předvolební kampaně, tudíž se termín narychlo změnil. Podobný nedostatek vykazovala i místní organizace ČSSD, která těsně před skončením předvolební kampaně ještě vydala plakáty, zvoucí občany na shromáždění dne 16. ll. Sociální demokraté nakonec mítink odvolali.

Aby si naši následovníci dokázali v budoucnosti představit ovzduší těchto komunálních voleb, rozhodli jsme se do přílohy ročního zápisu Pamětní knihy města Turnova po r. 1994 vložit konkrétní příklady /vzorky/ některých plakátů, letáček, pozvánek i tištěných stranických programů.

Podle oficiálního "Zápisu o výsledku hlasování v Turnově" byli do nového městského zastupitelstva zvoleni tito kandidáti (vedle jména a titulu je uvedeno, za kterou politickou stranu či seskupení byl jmenován/á/ zvolen/a/):

Poř. Jméno a Příjmení Vol. strana

-
1. Václav SEVERA MUDr. ODA + KDÚ-ČSL+KONS
 2. Lýdie BAKALÍKOVÁ MUDr. ODA + KDÚ-ČSL+KONS
 3. František PELC RNDr. ODA + KDÚ-ČSL+KONS
 4. Václav JENŠOVSKÝ,p. f. ODA + KDÚ-ČSL+KONS
 5. Eva ŠOLCOVÁ MUDr. ODA + KDÚ-ČSL+KONS
 6. Josef RYTÍŘ Mgr. ODS
 7. Jiří TOMÁŠEK MUDr. ODS

8. Josef RAKONCAJ ODS
9. Václav ŠOLC JUDr. ODS
10. Hana MAIEROVÁ PhDr. ODS
11. Lumír ŠUBRT ing. ODS
12. Jaromír PEKAŘ ing. ODS
13. Petr HAKEN Mgr. ODS
14. Eva MAZÁNKOVÁ Mgr. ODS
15. Václav HÁJEK ing. ODS
16. Vladislav HNÍZDO ing. KSČM
17. Václav STĚHULKA KSČM
18. Irena STRAŠÍKOVÁ Mgr. KSČM
19. Ivan BOHÁČ KSČM
20. Pavel ŠILHÁN Sport. blok /nezáv. /
21. Martin HRUBÝ MUDr. Sportovní blok
22. Milan HEJDUK ing. Sportovní blok
23. Vítězslav ČAPEK Sportovní blok
24. Ivan KUNETKA ČSSD
25. Milan LONGIN ČSSD
26. Miloš KERPL ČSSD
27. Sergěj SOLOVJEV Demokr. unie /DEU/

Jistou zajímavostí je skutečnost, že zápis o výsledku komunálních voleb v Turnově byl uzavřen a podepsán až pozdě k ránu 20. 11. - přesně ve 4. 30 hod. V jedné volební komisi došlo údajně z technických důvodů ke zpoždění při sčítání hlasů a tento fakt se promítl do celkového zdržení i předávání hlášení do Semil okresní komisi.

Výsledky voleb lze zkoumat a posuzovat z řady pohledů. Několik jich povinně provedla sama místní (městská) volební komise podle požadavků centrálních úřadů, některé byly provedeny dodatečně pro ucelenější a plastičtější obraz. Z oficiálních tabulek zaujme např. toto:

Platné hlasy pro volební strany a počet získaných mandátů :

- Pořadí: Počet získ. hlasů (v %) Počet mandátů:
1. ODS 64. 470 (37,5) 10
 2. ODA+KDÚ-ČSL+KONS 33. 838 (19,7) 5
 3. Sport. blok /nezávislí/ 24. 727 (14,4) 4
 4. KSČM 21. 736 (12,7) 4
 5. ČSSD 19. 372 (11,3) 3
 6. DEU 6. 035 (3,5) 1
 7. LSNS 1. 515 (0,9) -

Kdyby kandidáti jednotlivých strana uskupení či bloků byli do nového městského zastupitelstva vybíráni podle jim osobně přiřčených hlasů, získali bychom toto jmenovité pořadí na požadovaných 27 místech (tj. podle celkově obdržovaných hlasů): Poř. Jméno a příjmení počet vol. str. /vztah získ. ke hlasů straně/

-
1. Josef RYTÍŘ Mgr. 3. 952 ODS bezp.
 2. Jiří TOMÁŠEK MUDr. 3. 888 ODS bezp.
 3. Josef RAKONCAJ 3. 725 ODS bezp.
 4. Václav ŠOLC JUDr. 3. 110 ODS
 5. Hana MAIEROVÁ PhDr. 2. 985 ODS bezp.
 6. Pavel ŠILHÁN 2. 981 Sp. blok bezp.
 7. Lumír ŠUBRT ing. 2. 947 ODS bezp.

8. Jaromír PEKAŘ ing. 2. 894 ODS bezp.
9. Václav SEVERA MUDr. 2. 826 koal. str. ODA
10. Petr HAKEN Mgr. 2. 769 ODS
11. L. BAKALÍKOVÁ MUDr. 2. 694 koal. str. ODA
12. Eva MAZÁNKOVÁ Mgr. 2. 665 ODS
13. Václav HÁJEK ing. 2. 591 ODS bezp.
14. Martin HRUBÝ MUDr. 2. 568 Sp. blok bezp.
15. Karel SEKENÝ arch. 2. 498 ODS bezp.
16. Radmila OUVÍNOVÁ 2. 492 ODS
17. Jind. JENÍČEK ing. 2. 419 ODS
18. Vrat. SLAVÍK JUDr. 2. 330 ODS bezp.
19. Vít. SEKANINA ing. 2. 303 ODS bezp.
20. Frant. PELC RnDr. 2. 295 koal. st. ODA
21. Milan HEJDUK ing. 2. 137 Sp. blok bezp.
22. Karel DRAHŇOVSKÝ 2. 122 ODS
23. Josef PEKAŘ ing. 2. 040 ODS
24. Jindřich SVOBODA 1. 972 ODS bezp.
25. Václav JENŠOVSKÝ 1. 939 koal. str. ODA
26. Ludmila KOUCKÁ 1. 924 ODS
27. Jana ŠRAJEROVÁ 1. 912 ODS

Z tohoto seznamu je patrná voličská preference kompletní kandidátce ODS, příp. společensky známým osobnostem. Zajímavá je viditelná oblíbenost lékařů, pedagogů, resp. osob s tituly. Zároveň však poutá pozornost rovněž vysoký počet bezpartijních kandidátů vystupujících za určité politické strany či uskupení. Nejvýraznější je to právě u nejsilnější strany - ODS. Pokud jde o pořadí ve druhé tabulce /dle počtu získaných hlasů u jednotlivých kandidátů/, pak jistě zaujme skutečnost, že v první "sedmadvacítce" není ani jediný zástupce KSČM, ČSSD, DEU či LSNS. Zcela nejslabší výsledky i v hodnocení svých jednotlivých kandidátů vykazala LSNS, naopak poměrně překvapila - s ohledem na novost této strany a její malou publicitu v hromadných sdělovacích prostředcích -DEU (Demokratická unie).

Souhrnně, budeme-li nově zvolené městské zastupitelstvo posuzovat podle přísných politických měřítek a oficiálního zařazování daných stran na "levici - pravici", zdá se, že je možné v turnovském případě hovořit mnohem spíše o jakési formě "středovosti". Silně tento stav ovlivnilo i povolební jednání zástupců jednotlivých stran mezi sebou navzájem: nakonec došlo /po vzoru vládní koalice/ ke zdůraznění snah

po maximálně možné spolupráci v zájmu města mezi dvěma nejsilnějšími volebními silami (ODS a Koalice pravicových stran=ODA, KDÚ-ČSL a KONS.) Tento výsledek se pochopitelně projevil i při prvních hlasováních na ustavujícím zasedání nově zvoleného turnovského městského zastupitelstva - ve středu 30. listopadu 1994 v sále Střelnice. Volby starosty, místostarosty a členů městské rady sledoval početně naplněný sál.

Regionální noviny "Pojizerské lity" ze 7. prosince 1994 průběh této schůze MZ popsaly z pera redaktora P. Charouska takto: "Úvodní část řídil v komunálních volbách nejstarší zvolený Sergěj solovjev (DEU). Průměrné věkové složení nového zastupitelstva je 47 let. Mezi poslanci mají jako i v jiných městech převahu lékaři a učitelé. Mezi 27 poslanci je celkem pět žen. Samotné jednání působilo na nazaujatého pozorovatele navenek klidným dojmem a už to vypadalo, že se na povolebních setkáních politické strany předem dohodly na obsazení nejdůležitějších míst ve vedně města. Mohlo to tak být, kdyby do relativně poklidné atmosféry důrazně dvakrát nezasáhl RnDr. František Pelc (ODA). Poprvé to bylo návrhem na dva místostarosty, když jeden by měl na starosti komplexní rozvoj města a další spíše makro-věci, druhý by byl spíš výkonným úředníkem. Druhý návrh rozporoval předem připravené nové složení městské rady. Ani jeden z nich však při hlasování neprošel. V Turnově totiž došlo k povolební koalici spolupráci ODS (10 míst v zastupitelstvu) a Sdružení nezávislých kandidátů /tzv. Sportovní blok/(4 mandáty), což ve 27-

členném zastupitelstvu znamená nadpoloviční většinu. Tato dohoda se samozřejmě nezamlouvá koalici ODA, KDÚ-

ČSL a KONS, která se díky tomu dostala ač získala téměř 34 tisíc hlasů úplně "mimo hru". Vládní koalice, která je v současné době v čele státu, v Turnově neplatí. Další drobné vzrušení v sále přinesl návrh ing. Milana Hejduka (Sdružení nezáv. kandidátů -sportovní blok). Podle jeho návrhu by volby měly probíhat veřejně. Při hlasování tento návrh neprošel. " Tolik zpráva v regionálních novinách.

K vlastním výsledkům voleb nových řídicích funkcí a osob ve městě pro nejbližší čtyři roky je možno uvést toto:

Při volbě starosty města se opakovaně

umístil na prvním místě JUDr. Václav Šolc (ODS), který získal 22 hlasů. Z dalších v úvahu přicházejících kandidátů na tento post získali RnDr. František Pelc (ODA- kandidující za Koalici pravicových stran) 4 hlasy a komunistický pan Václav Stěhulka získal jeden hlas. Do funkce misto starosty byl zvolen ing. Milan

Hejduk (15 hlasů). Mezi jeho protikandidáty se objevili pánové Václav Jenšovský, pro.fil. (ODA - kandidující za Koalici pravicových stran), který získal 5 hlasů, dále ředitel základní školy Josef Rytíř (kandidující jako bezpartijní za ODS), který získal 4 hlasy a konečně znovu Dr. Fr. Pelc (ODA-Koalice pravic. stran) se 2 hlasy. a Pavel Šilhán (vystupující jako nezávislý za Sport. blok), jenž obdržel jeden hlas.

Při volbě nové městské rady znovu

díky volebním výsledkům a z nich přiděleným mandátům zvítězila představa, jak řekl pan starosta, "harmonického kolektivu". Proto do tohoto velmi důležitého orgánu s velkými zákonnými pravomocemi byli nakonec zvoleni zástupci opět výhradně za strany ODS a Sportovního bloku.

Jsou to tito naši spoluobčané:

PhDr. Hana Maierová (bezp. za ODS)

Ing. Jaromír Pekař (bezp. za ODS)

MUDr. Jiří Tomášek (bezp. za ODS)

MUDr. Martin Hrubý (Sportovní blok)

Pavel Šilhán (Sportovní blok)

Václav Hájek (bezp. za ODS)

Mgr. Josef Rytíř (bezp. za ODS)

Devítičlennou městskou radu ze zákona automaticky doplňují zvolení Dr. V. Šolc /starosta/ a ing. M. Hejduk /jeho zástupce/.

V již citovaném informačním článku P. Charouska (Pojizerské listy ze 7. 12. 1994, str. 3) se měl možnost k těmto výsledkům vyjádřit představitel druhé nejsilnější politické síly ve městě (Koalice pravicových stran = ODA, KDÚ-ČSL a KONS) dr. Frant. Pelc. Konstatoval m. j. : "Máme za to, že voliči projeví určitou potřebu změn ve vedení města. K nim, jak je vidět, nakonec nedošlo.

Strukturu nové rady, kde zasedne šest poslanců za OFDS a tři za Sdružení nezávislých kandidátů (SB-

doplň. pozn), považujeme za nesprávnou, neboť podle našeho názoru nereprezentuje představu voličů. Na druhou stranu musím říct, že se v novém zastupitelstvu budeme snažit pracovat konstruktivně, co nejlépe pro další rozvoj města. "

Na témže místě staronový starosta Dr. V. Šolc redaktorovi Pojiz. listů řekl m. j. : "Jestli čekáte, že budu oslavovat, na to určitě nezbude čas. Na jednu stranu mě podpora veřejnosti velice těší, na druhou stranu je to podpora nesmírně zavazující. "

x x x x

Protože to nejhlavnější bylo za celý rok 1994 už řečeno a město Turnov má své nové zastupitelstvo a odpovědné orgány na radnici, je třeba pouze vyjádřit přesvědčení, že nejbližší měsíce i roky přinesou s r d c i Č e s k é h o

r á j e v skutku pouze úspěchy a dobro jeho obyvatelům.